

Eläkkeensaajan vero- ja ostovoima- kehitys 2000-luvulla

Janne Kalluinen



TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkastellaan eläkkeensaajan verotuksen ja ostovoiman kehitystä 2000-luvulla painottaen vaalikaudella 2015-2019 tähän asti tapahtuneita muutoksia. Vero- ja ostovoimakehitystä havainnollistetaan esimerkkilaskelmien avulla kuudella eläketulotasolla. Kahdella matalimmalla tulotasolla kokonaiseläke muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä, neljällä korkeammalla eläketasolla pelkästä työeläkkeestä.

Esimerkkitasojen tuloveroprosentit ovat laskeneet 5,6-8,4 prosenttiyksikköä vuoteen 2000 verrattuna. Veronkevennykset ovat tukeneet työeläkkeensaajien ostovoiman kasvua merkittävästi vuosituhanen aikana. Vuonna 2018 esimerkkieläkkeiden ostovoima on 17,0-19,4 prosenttia suurempi kuin vuonna 2000. Pelkkää työeläkettä saavien ostovoiman kasvusta yli puolet on ollut seurausta tuloverotuksen kevenemisestä.

Kuluvan vaalikauden aikana eläkeverotusta on keventänyt ansiotuloveroasteikon vuotuiset muutokset, eläketulon lisäveron kevennys vuonna 2017 ja perusvähennyksen vuotuiset parannukset. Yle-veron maksuperustemuutokset vuodelle 2018 ovat keventäneet verotusta pienimmillä eläkkeillä, mutta kiristänyt sitä pelkkää työeläkettä saavilla.

Selvityksen kahdella korkeimmalla ja kahdella matalimmalla eläketasolla tuloverotus on keventynyt, mikä on hillinnyt ostovoiman heikentymistä. Kahdella keskimäisistä tulotasoilla verotus on säilynyt liki ennallaan.

Eläkkeensaajien ostovoima on vaalikaudella toistaiseksi heikentynyt, mikä on osaksi seurausta kansaneläkeindeksin jäädytyksistä ja leikkauksesta. Kansaneläkkeiden pienentyminen on heikentänyt myös kunnallis- ja valtionverotuksen eläketulovähennyksiä, mutta vähennyksien laskentaperusteita on muilta osin parannettu. Ostovoiman heikentymistä on osaltaan vauhdittanut myös kiihtyvä inflaatio.

Viidellä alimmalla tulotasolla ostovoima on heikentynyt 0,8-1,3 prosenttia vuosien 2015-2018 välillä. Korkeimmalla tulotasolla ostovoima on heikentynyt 0,1 prosenttia.

Selvityksen on tehnyt Veronmaksajain Keskusliiton ekonomisti Janne Kalluinen.

Sisältö

Tiivistelmä	1
1 Johdanto.....	4
1.1 Eläkkeensaajat	4
1.2 Tulot ja toimeentulo.....	5
1.3 Maksuunpannut verot ja yleisimmät vähennykset.....	7
2 Eläkkeensaajan tuloveroperusteet	10
2.1 Eläketulo kunnallisverotuksessa	10
2.2 Eläketulo valtionverotuksessa ja eläketulon lisävero.....	14
2.3 Yleisradiovero.....	17
3 Eläkeverotuksen taso ja muutokset 2000-luvulla	19
3.1 Tuloveroprosentti	19
3.2 Eläketulon ja palkkatulon verotuksen eroja.....	21
3.3 Kansainvälistä vertailua	24
3.4 Eläkeläisen palkkatulojen verotus.....	25
3.5 Tuloveroprosenttien kehitys	27
4 Eläkkeensaajan ostovoiman kehitys 2000-luvulla.....	31
4.1 Eläkelakien ja -indeksien muutokset.....	31
4.2 Inflaatio ja indeksit 2000-luvulla	32
4.3 Ostovoiman muutokset koko 2000-luvulla	33
4.4 Kuluvan vaalikauden ostovoimakehitys	37
5 Lopuksi.....	39
Lähteitä.....	40

Liitteet:

- Liite 1 Eläkkeensaajan tuloveroperusteita 2000–2018
- Liite 2 Palkan- ja eläkkeensaajan veroprosentit 2018
- Liite 3 Eläkkeensaajan ostovoima tulotasoittain 2000–2018*

1 JOHDANTO

Omaa eläkettä, perhe-eläkettä tai molempia sai vuoden 2017 lopulla yhteensä noin 1,6 miljoonaa henkilöä. Heistä Suomessa asui 1,5 miljoonaa. Kokonaiseläkemenot 2017 olivat noin 30,6 miljardia euroa. (Eläketurvakeskus 2018)

Johdantoluvussa tarkastellaan eläkkeensaajien lukumäärää, heidän toimeentuloaan sekä heidän tuloistaan kerättyjä veroja ja myös saatuja vähennyksiä. Tätä seuraa eläkkeensaajien tuloveroperusteita käsittelevä luku. Selvityksen viimeisissä luvuissa tarkastellaan eläkeverotuksen tason ja eläkkeensaajan ostovoiman kehitystä. Painopiste selvityksessä annetaan 2000-luvulle ja vuosille 2015-2018, eli kuluvalle vaalikaudelle.

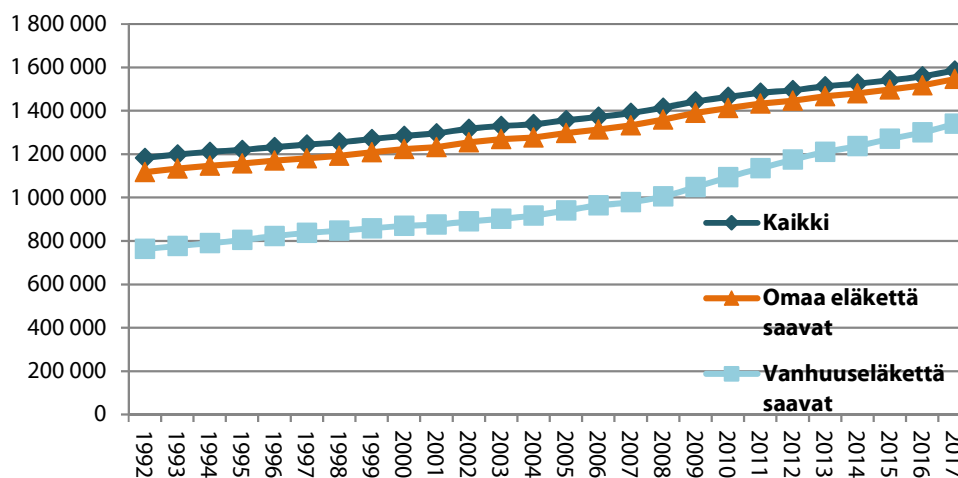
Nivalainen ja Tenhunen (2018) ovat tutkineet eläkeikää lähestyvien eläketietoutta. Eläketietouden mittareina pidettiin sitä, kuinka suurella osalla on arvio oman eläkkeensä suuruudesta. Tämän lisäksi mitattiin, tunsivatko henkilöt elinaikakertoimen käsitteen; ja kuinka moni koki käsittävänsä työssä jatkamisen vaikuttavan omaan eläkkeeseen. Noin 20 prosenttia vastaajista osasi arvioida oman eläkkeensä, tunti elinaikakertoimen vaikutuksen ja tiesi työn jatkamisen merkityksen eläkkeeseen – vastaavasti joka viidennen kohdalla tilanne oli päinvastainen. Kun tietämys omista eläkkeistä ja eläkejärjestelmästä on hyvin vaihtelevaa ja puutteellista, ei ole vaikeaa arvata eläkkeiden verotuksenkin olevan aiheena melko vieras.

Verotus on olennainen tekijä eläkkeensaajan ostovoimaa tarkastellessa. Selvityksessä käydään kattavasti läpi eläkkeiden verotuksen ja ostovoiman kehitystä kuluvalle vuosituohannella.

1.1 Eläkkeensaajat

Eläkettä saavien joukko on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin noin 17 500 hengellä vuosittain. Eläkeläisten määrän vuosimuutos voi vaihdella melko paljonkin, minkä osoittaa muun muassa se, että vuoden 2017 lopulla eläkettä sai 27 000 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Eläkkeensaajien kokonaismäärä vuoden 2017 lopussa oli noin 1,59 miljoonaa. Omaa eläkettä (muut kuin perhe-eläkkeet) maksettiin vuoden 2017 lopussa 1,55 miljoonalle Suomessa asuvalle, joista noin 1,33 miljoonaa sai vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeellä olevien määrä on kasvanut paljon: vuoden 2017 lopussa heitä oli 470 000 enemmän kuin vuosituohannen vaihteessa.

Kuvio 1 Eläkettä saavat henkilöt 1992–2017 kunkin vuoden lopussa (31.12.), lähde: Eläketurvakeskus (2018)



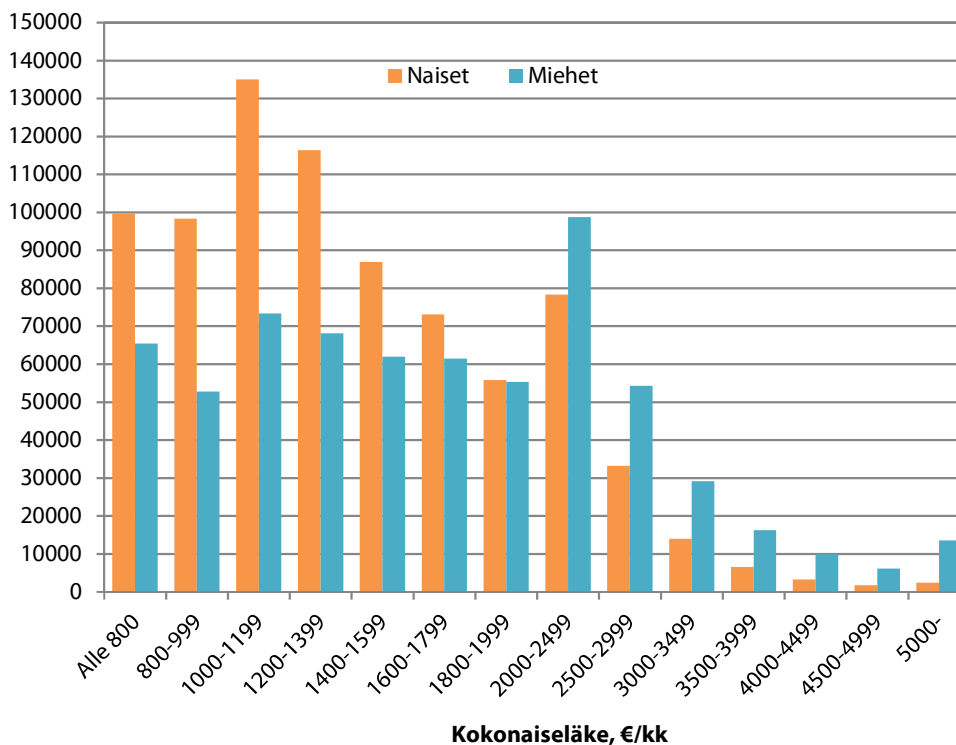
Lähde: ETK

Kaikista eläkkeensaajista kuusi kymmenestä sai pelkkää työeläkettä vuonna 2017. Vain kuusi prosenttia sai vastaavasti pelkästään Kelan maksamaa eläkettä ja kolmannes kumpaakin.

1.2 Tulot ja toimeentulo

Keskimääräinen omaa eläkettä saavan kokonaiseläke Suomessa asuvalla vuoden 2017 lopussa oli 1 656 euroa kuukaudessa, ja se on hieman yli 20 euroa vuodentaikaista enemmän. Mediaanieläke oli kuitenkin jonkin verran keskieläkettä pienempi: 1 434 euroa. Kuvio 2 havainnollistaa eläketulojakaumaa vuoden 2017 lopussa. Yli viidennes eläkkeensaajista kuukausieläke oli alle tuhat euroa. Vastaavasti noin neljäsosa eläkkeensaajista sai eläkettä yli 2 000 euroa kuukaudessa. Miesten keskieläke oli 1 874 euroa kuukaudessa ja naisten 1 476 euroa. (Eläketurvakeskus 2018)

Kuvio 2 Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (pl. osa-aikaeläke) kokonaiseläkejakauma 31.12.2017, henkilöä, lähde: Eläketurvakeskus (2018)



Tilastokeskuksen (2018) tulonjakotilaston mukaan eläkeläiskotitalouksien käytettävissä olevat tulot olivat keskimäärin 33 622 euroa, joka vastaa 62 prosenttia palkansaajakotitalouksien vastaavista tuloista (54 440 euroa) vuonna 2016. Kaikkiin kotitalouksiin nähden eläkeläiskotitalouden käytettävissä olevat tulot olivat noin 76 prosenttia. Tulonjakotilaston luvut sisältävät laskennallisen asuntotulon, jolla tarkoitetaan kotitalouden omistusasunnosta saamaa etua verrattuna vastaavanlaisessa markkinahintaisessa vuokra-asunnossa asuvaan kotitalouteen.

Kuivalainen ym. (2017) ovat tutkineet eläkeläisten toimeentulon kehitystä 1995-2015. Tutkimusjakson aikana keskimääräinen kokonaiseläke on noussut reaalisesti 36 prosenttia. Tutkimuksessa todetaan eläkkeiden muodostavan 62 prosenttia eläkeläisten bruttotuloista. Vuonna 2013 eläkeläiskotitalouksien nettovarallisuus oli palkansaajakotitalouksiin nähden yli puolet korkeampi. Tutkimuksessa selviää myös, että suomalaisten eläkkeiden korvausaste, eli eläkkeen ja eläkettä edeltäneen muutaman vuoden takainen vuosiansion suhde oli vuonna 2015 keskimäärin noin 60 prosenttia.

Edellä mainitun tutkimuksen eräs hieman yllättäväkin tutkimustulos on se, että eläkeläiskotitaloudet kuluttivat vuonna 2012 käytettävissä olevista tuloistaan 78 % siinä missä työssäkäyvät kuluttivat 85 %. Vuonna 1995 ero oli vielä suurempi: eläkeläiskotitaloudet kuluttivat vastaavasti 73 % ja työssäkäyvät 87 %. Lisäksi tutkimuksessa todetaan, että eläkeläiset asuvat muuta väestöä useammin velattomassa

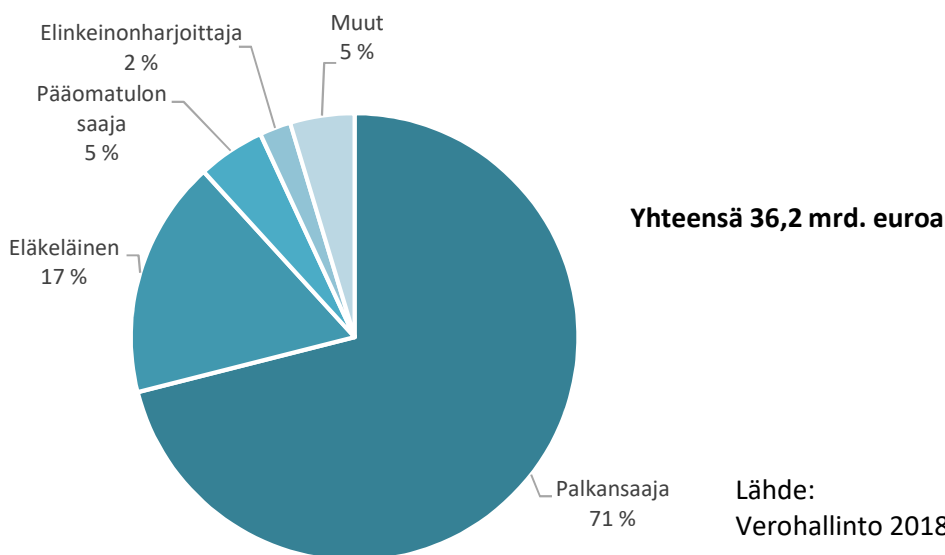
omistusasunnossa ja että eläkeläisille asuntotulo on keskimäärin muuhun väestöön nähden merkittävämpi tuloerä.

Ahonen, Palomäki ja Polvinen (2018) ovat tutkineet eläkeläisten toimeentulokokemuksia. Tutkimus perustuu eläkeläisiltä kerättyyn kyselyaineistoon, joka kohdistui vanhuus-, työkyvyttömyys- ja osatyökyvyttömyyseläkeläisiin. Kyselyyn vastanneista 45 % koki vähintäänkin pieniä vaikeuksia tavanomaisten menojojensa kattamisessa. Hieman yli puolet ilmoitti joutuneensa tinkimään kulutuksestaan. Kaksi prosenttia vastaajista kertoi käyttäneen toimeentulotukea toimeentulonsa turvaamiseksi.

1.3 Maksuunpannut verot ja yleisimmät vähennykset

Vuonna 2016 luonnolliset henkilöt maksoivat tuloveroja noin 36,2 miljardia euroa. Summaan sisältyvät kaikki ansiotuloista perittävät verot ja pakolliset palkansaajamaksut sekä pääomatulojen vero. Eläkeläisten maksama osuus tästä verokertymästä oli noin 17 prosenttia. Eläkeläisten saamat veronalaiset tulot olivat puolestaan noin 23 prosenttia kaikista luonnollisten henkilöiden saamista veronalaisista tuloista. Vuoteen 2015 verrattuna veronalaisen eläketulojen määrä kasvoi 2,7 prosenttia, kun taas veronalaiset tulot yhteensä kasvoivat vähemmän, noin 1,4 prosenttia.

Kuvio 3 Luonnollisten henkilöiden maksamat tuloverot vuonna 2016 (ml. vakuutetun työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut)



Eläkeläisiä oli vuonna 2016 Verohallinnon tilastotietokannan mukaan hieman yli 1,4 miljoonaa ilman rajoitettua verovelvollisuutta. Eläkeläiseksi tilastossa määritellään

henkilö, jonka eläketulon määrä verovuoden aikana on vähintään tuhat euroa ja eläketulon osuus henkilön veronalaisista kokonaistuloista (ansiotulot + veronalaiset pääomatulot) on vähintään 50 prosenttia.

Eläkkeensaajista yli 99 prosenttia maksoi tuloveroja vuonna 2016. Yleisin ansiotulojen vero oli Yle-vero, jota maksoi 87 % veroa maksaneista eläkeläisistä. Pääomatulojen veroja maksoi miltei joka toinen, hieman alle 690 000 eläkeläistä. Yli kaksi kolmannesta eläkeläisten maksamista tuloveroista oli kunnallisveroa, jota maksoi 83 prosenttia tuloveroja maksaneista eläkeläisistä. Valtion ansiotuloveroa maksoi noin 338 000 eläkeläistä ja se vastaa noin 24 prosentin osuutta kaikista eläkeläisistä. Eläketulon lisäveroa maksoi vuonna 2016 noin 53 000 henkilöä, joista 49 700 luokiteltiin verohallinnon tilastoissa eläkeläisiksi. Loput lisäveron maksajista on luokiteltu pääomatulojen- tai palkansaajiksi.

Taulukko 1 Eläkeläisten maksamat tuloverot vuonna 2016 (ilman työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja), lähde: Verohallinto

	Maksajien ikm.	Osuus kaikista veroa maksaneista	Verojen määrä, 1000 e	Osuus maksetuista veroista
Yleisradiovero	1.231.631	87 %	149.410	2 %
Kunnallisvero	1.169.502	83 %	4.294.751	69 %
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	1.156.091	82 %	315.195	5 %
Kirkollisvero	940.718	67 %	235.376	4 %
Valtion tulovero (sis. ansio- & pääomatulot)	806.433	57 %	1.189.648	19 %
Verot ja maksut yhteensä	1.408.349	100 %	6.189.257	100 %

Vuonna 2016 suurimmalle osalle eläkeläisistä myönnettiin valtionverotuksen eläketulovähennys. Siitä ei tosin koidu tuloverotuksessa hyötyä niille, joiden tulot eivät ulotu valtion tuloveroasteikon alimmalle alarajalle, joka vuonna 2016 oli 16 700 euroa. Tärkeämpi vähennys monelle eläkeläiselle onkin kunnallisverotuksen eläketulovähennys, jota sai noin 1,1 miljoonaa eläkeläistä.

**Taulukko 2 Eläkeläisten yleisimpiä vähennyksiä vuonna 2016, lähde: Verohal-
linto**

	Saajien lukumäärä	Osuus eläketuloa saa- neista eläkeläisistä
Veronalaisia tuloja saaneet eläkeläiset	1 419 461	100,0 %
Valtionverotuksen eläketulovähennys	1 332 566	93,9 %
Kunnallisverotuksen eläketulovähennys	1 099 569	77,5 %
Perusvähennys	891 018	62,8 %
Invalidivähennys valtion tuloverosta	579 283	40,8 %
Luonnolliset vähennykset	208 918	15,2 %
Alijäämähyvitys	193 466	13,6 %
Pääomatuloista vähennettävät korkomenot	191 398	13,5 %
Kotitalousvähennys	166 847	11,8 %

2 ELÄKKEENSAAJAN TULOVEROPERUSTEET

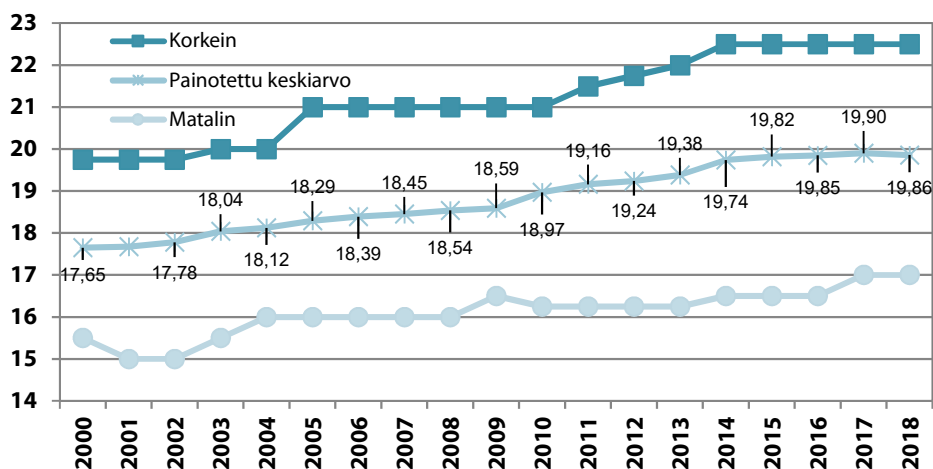
Eläketulo verotetaan ansiotulona, kuten palkka- ja yrittäjätulotkin. Eläketuloihin kohdistuu valtion tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu, kirkollisvero ja yleisradiovero. Valtion tuloveroa maksetaan tuloveroasteikon mukaan valtionverotuksessa verotettavasta tulosta sekä eläketulon lisäverona. Kunnallisveroa, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua ja kirkollisveroa maksetaan sen sijaan kiinteiden prosenttien mukaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella. Toisin kuin työtuloista, eläketuloista ei peritä työeläke- tai työttömyysvakuutusmaksua eikä sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Eläketulosta tehtävät valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennykset vaikuttavat merkittävästi eläkkeiden verotukseen. Myös niiden johdosta eläketulojen verotus poikkeaa selvästi muiden ansiotulojen verotuksesta. Kaikki eläkeverotusta käsittelevät laskelmat on tästä luvusta lähtien tehty oletuksella, ettei eläkkeensaajalla ole muita veronalaisia tuloja kuin eläke, ellei muuta erikseen mainita. Eläkkeensaajalla ei oleteta olevan myöskään erikseen haettavia vähennyksiä, kuten esimerkiksi kotitalousvähennystä.

2.1 Eläketulo kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksessa eläketulot, niistä tehtävät vähennykset ja kunnallisveroprosentti määrittävät sen, kuinka paljon eläkeläinen maksaa eläketuloistaan veroa suoraan asuinkunnalleen. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja kirkollisvero määräytyvät niin ikään kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella tiettyjen prosenttien mukaan. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua peritään eläketulosta 1,53 prosenttia vuonna 2018. Keskimääräinen verotettavilla tuloilla painotettu kunnallisveroprosentti 2018 on 19,86 ja kirkollisveroprosentti on 1,39.

Kuvio 4 Kunnallisveroprosentit 2000-luvulla, lähde: Kuntaliitto

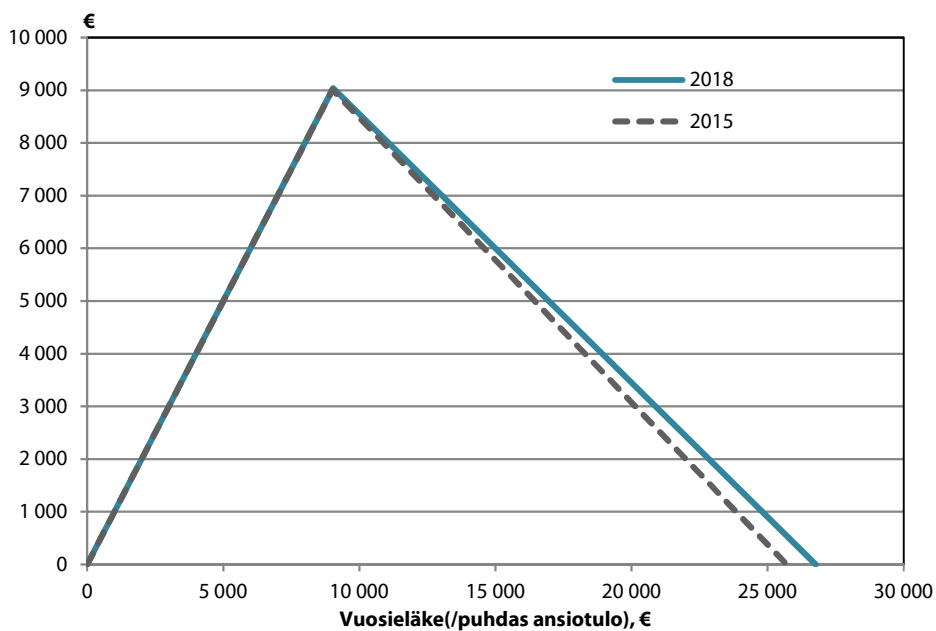


Kunnat voivat vuosittain päättää itsenäisesti omat kunnallisveroprosenttinsa. 2000-luvulla kunnallisverotuksen trendi on ollut pääasiassa kiristynyt ja monet kunnat ovat nostaneet kunnallisveroprosenttiaan useasti. Vuosi 2018 oli kuitenkin sikäli ainutlaatuinen, että Manner-Suomen keskimääräinen tuloilla painotettu kunnallisveroprosentti oli edeltävää vuotta pienempi: 19,86 %. Kuluvalle vaalikaudella keskimääräinen kunnallisveroprosentti on pysynyt jokseenkin ennallaan. Kunnallisveroprosenttien kehitys 2000-luvulla ilmenee tarkemmin kuviosta 5.

Eläkkeensaajien verotuksessa otetaan automaattisesti huomioon kunnallisverotuksen eläketulovähennys. Vähennyksen suuruus on sidottu täyteen yksin asuvan eläkeläisen kansaneläkkeeseen, mikä takaa, ettei pelkästä kansaneläkkeestä tai vastaavan suuruudesta muusta eläketulosta peritä kunnallisveroa lainkaan. Sidonnaisuus takaa myös sen, että mikäli eläkkeensaajan eläketulot nousevat yhtä paljon kuin kansaneläke, kunnallisverotus ei kiristy pelkän tulotason nousun myötä.

Puolison kanssa asuvan eläketulovähennys laskettiin verovuoteen 2008 asti puolison täydestä kansaneläkkeestä, joka on pienempi kuin yksinasuvalla. Vuonna 2009 puolison eläketulovähennys nousi yksinasuvien tasolle, eikä perhesuhteella nykyään ole enää vaikutusta eläkeläisten verotukseen.

Kuvio 5 Kunnallisverotuksen eläketulovähennys vuoden 2018 kansaneläkkeellä laskettuna

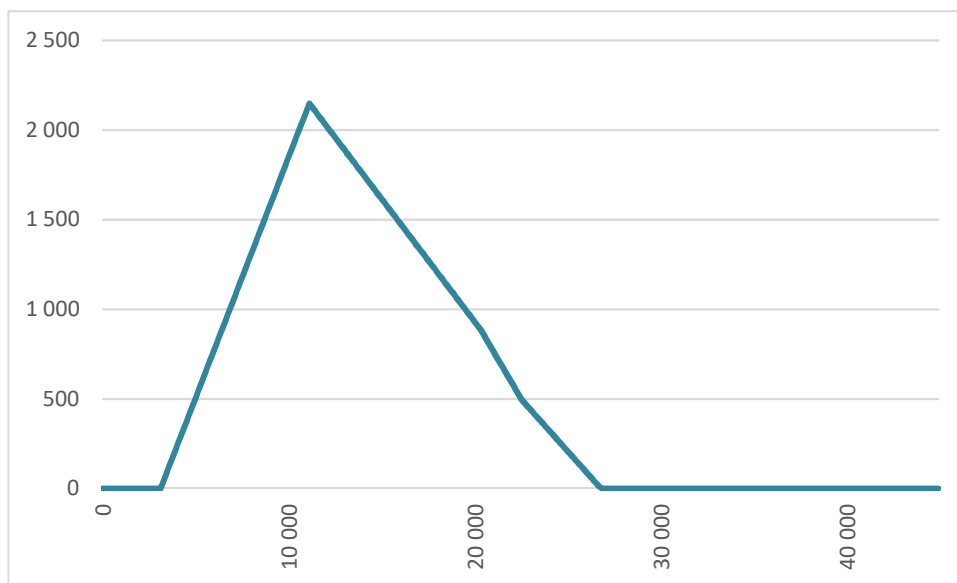


Eläketulovähennyksen suuruus vuonna 2018 on eläkkeensaajan eläketulon määrä 9 040 euron ansiotuloihin asti. Tulojen ylittäessä tuon summan vähennys pienenee 51 sentillä jokaista summan ylittävää euroa kohden ja poistuu täysin, kun tulot ovat 26 765 euroa vuodessa. Vähennystä korotettiin vuodesta 2017 eteenpäin nostamalla vähennyksen laskennassa käytettävää kerrointa 1,39:stä 1,393:een. Lisäksi

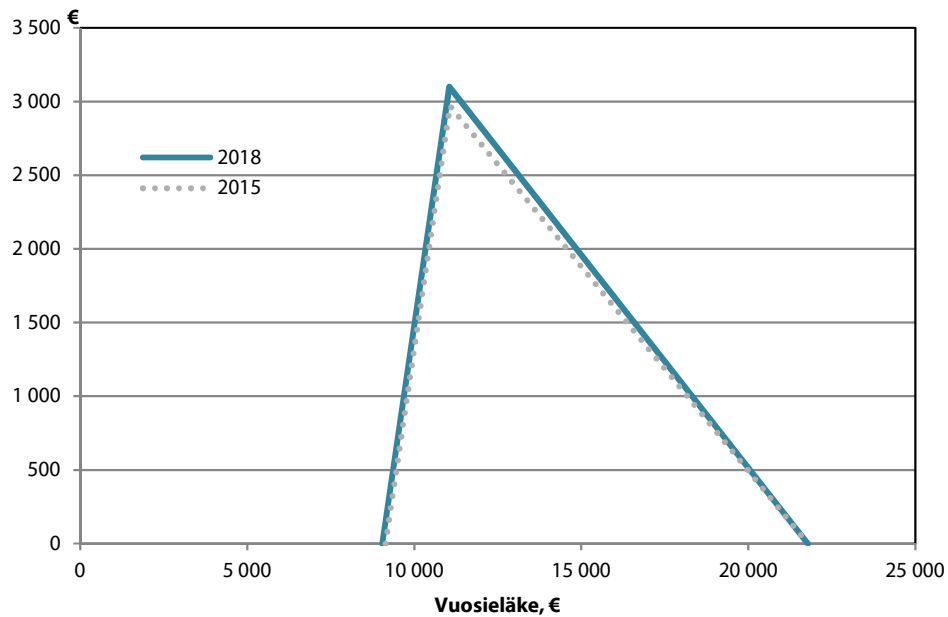
eläketulovähennyksen alenemaa loivennettiin 54 prosentista 51 prosenttiin, jolloin vähennys ulottuu yhä useammalle eläkeläiselle.

Kuvio 6 esittää eläketulovähennyksestä saatavaa verohyötyä konkreettisesti euroina. Mikäli vähennystä ei olisi, veroja täytyisi enimmillään maksaa noin 2 150 euroa enemmän keskimääräisillä kunnallis- ja kirkollisveroprosenteilla laskettuna. Verohyödyn vähennyksestä eroava kohdistuminen johtuu siitä, että perusvähennys kohdistuisi ilman eläketulovähennystä kaikkein pienimpiä eläketuloja saaville. Perusvähennys lasketaan vähennyksistä viimeisimpänä, eli vasta eläketulovähennyksen jälkeen.

Kuvio 6 Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksestä saatava verohyöty keskimääräisillä kunnallis- ja kirkollisveroprosenteilla laskettuna vuonna 2018



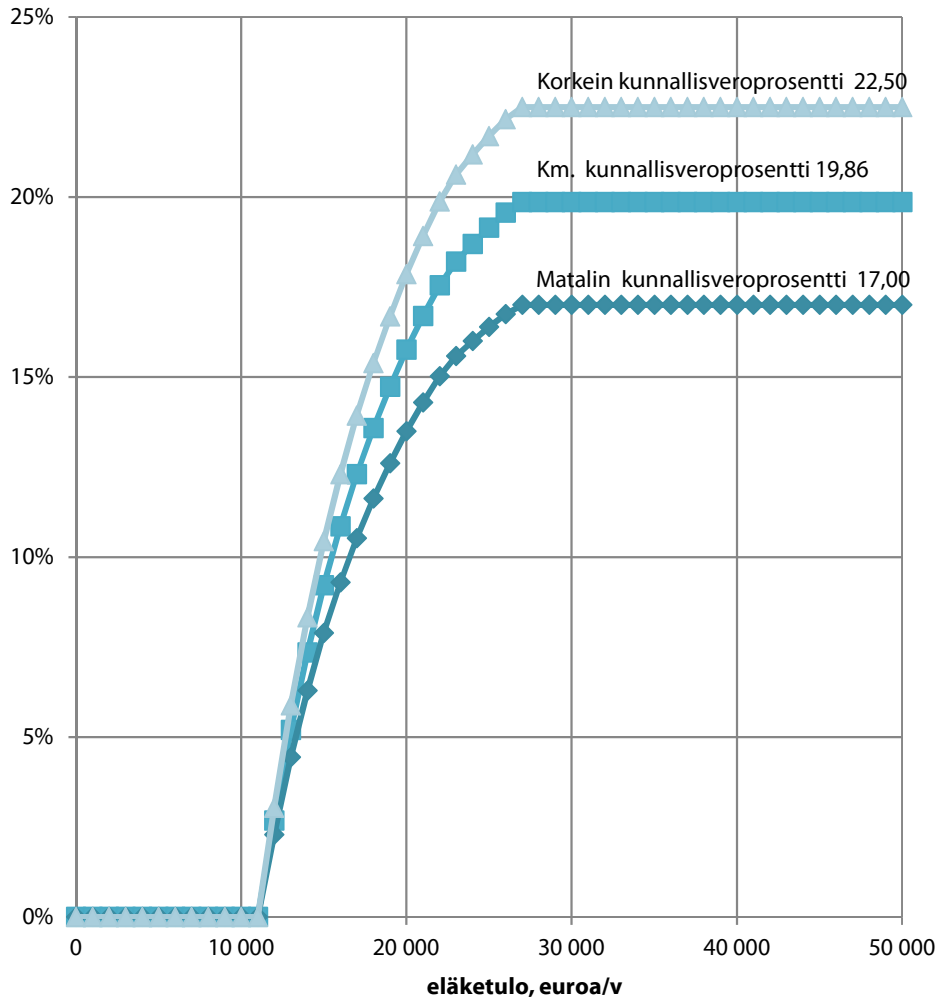
Kuvio 7 Perusvähennys eläketulosta vuonna 2015 ja 2018



Kunnallisverotuksessa tulosta tehtävä perusvähennys alkaa hyödyttää eläketulonsaajia tuloalueella, jolla eläketulovähennys alkaa pienentyä, eli 9 040 euron vuosituloista eteenpäin vuonna 2018. Perusvähennys oli vuodesta 1991 vuoteen 2009 samalla 1 480 euron tasolla. Perusvähennyksen määrä nousi 2 200 euroon vuonna 2010, 2 850 euroon verovuodelle 2012 ja 2 970 euroon vuodelle 2015. Tällä vaalikaudella perusvähennys on noussut vuosittain ja verovuonna 2018 sen täysi määrä on 3 100 euroa. Nykyisellään vähennys ulottuu eläkkeensaajilla aina 22 499 euron vuosituloihin asti.

Verotuksessa tehtävien vähennysten myötä kunnallisverotus on käytännössä progressiivista. Eläkeläisillä progression saa aikaan viran puolesta tehtävät eläketulovähennys ja perusvähennys. Kuvio 8 havainnollistaa kunnallisveron progressiivisuutta eläkkeensaajilla. Vähennysten johdosta noin 11 092 euron vuosieläkkeellä (kuukausitasolla 924 e) ei vielä synny verotettavaa tuloa kunnallisverotuksessa. Tulojen kasvaessa tätä korkeammaksi vähennykset pienevät nopeasti. Noin 11 000-27 000 euron eläketuloilla kunnallisveron osuus tuloista nousee nopeasti, kun progressio on jyrkkä.

Kuvio 8 Eläkkeensaajan kunnallisveron osuus tuloista eri tulotasoilla ja nimellisillä kunnallisveroprosenteilla vuonna 2018



Kuvio 8 osoittaa, millainen ero kunnallisverotuksessa muodostuu eri tulotasoilla korkeimman ja matalimman tällä hetkellä käytössä olevan kunnallisveroprosentin välille. Suurimmillaan ero on sama kuin nimellisten kunnallisveroprosenttien ero, eli 5,5 prosenttiyksikköä. Alle 27 000 euron vuosieläkkeillä ero on kuitenkin pienempi. Kuvio koskee vain kunnallisveroa: kirkollisveroa ei tässä tarkastelussa ole huomioitu.

2.2 Eläketulo valtionverotuksessa ja eläketulon lisävero

Eläketuloon kohdistuu valtion progressiivinen ansiotulovero. Vuosina 2018 valtion tuloveroa määräytyy, kun verotettavaa tuloa on vähintään 17 200 euroa vuodessa. Valtion tuloveroasteikkoon on tehty muutoksia 2000-luvulla lähes vuosittain (ks. liite 1). Yleensä tuloveroasteikon rajoja on tarkistettu yleisen hintatason tai ansiotason nousulla, jottei verotus reaalisesti kiristyisi.

Vuodelle 2018 tuloveroasteikon ansiotulorajoihin tehtiin noin 1,5 prosentin korotukset. Verovuodesta 2013 alkaen tehtiin tilapäiseksi tarkoitettu veronkiristys, kun tuloveroasteikossa käyttöön otettiin viides tuloraja, niin kutsuttu solidaarisuusvero. Verovuonna 2013 solidaarisuusvero koski 100 000 euroa ylittäviä tuloja, joihin kohdistui kaksi prosenttiyksikköä korkeampi verorasitus alempaan tulorajaan nähden. Verovuodelle 2016 palattiin neljän tulorajan asteikkoon, kun solidaarisuusveron piiriin kuuluvien tulojen alarajaa alennettiin 72 300 euroon. Sitten tuloveroasteikkoon ei ole tehty rakenteellisia muutoksia.

Eläketulon lisävero (niin kutsuttu eläketulon ”raippavero”) on ollut voimassa valtionverotuksessa verovuodesta 2013 lähtien. Lisäveroa maksettiin 6 % vuosina 2013-2016 eläketulovähennyksellä huomioidun eläketulon 45 000 euroa ylittävältä osalta. Vuosina 2017 ja 2018 lisäveroa on maksettu vastaavasti 47 000 euron eläketulojen jälkeen 5,85 prosenttia. Lisäveron olemassaolon aikana eläketulovähennyksellä ei ole ollut merkitystä veron määräytymiseen.

Taulukko 3 Valtion tuloveroasteikko vuonna 2018

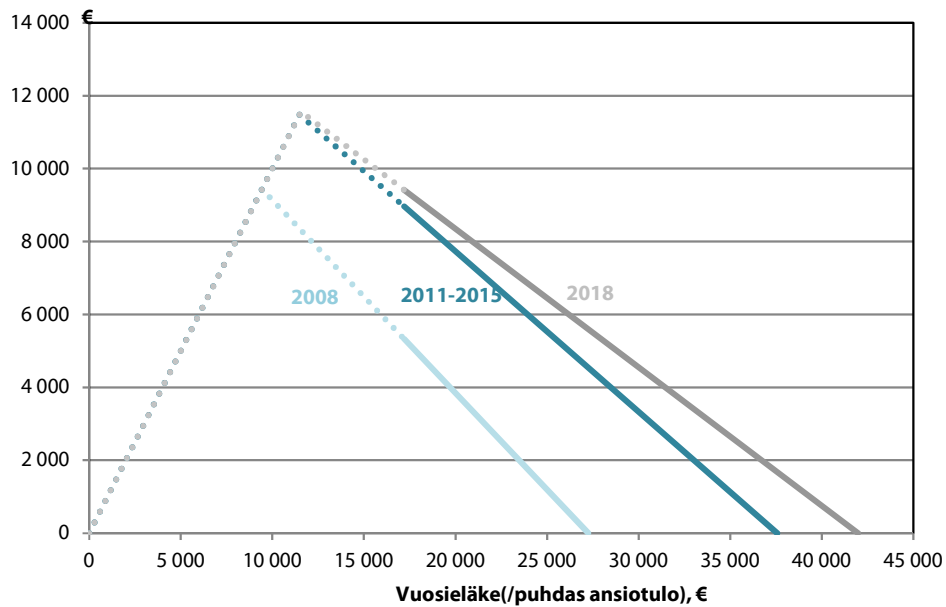
Verotettava ansiotulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävistä tulon osasta, %
17 200 – 25 700	8	6
25 700 – 42 400	518	17,25
42 400 – 74 200	3 398,75	21,25
74 200 –	10 156,25	31,25

Eläkkeensaajan valtionveroon vaikuttaa veroasteikon prosenttien ohella valtionverotuksen eläketulovähennys. Se otetaan viran puolesta automaattisesti huomioon verotettavaa tuloa laskettaessa. Aikaisemmin tällä tulosta tehtävällä vähennyksellä pyrittiin turvaamaan se, ettei pelkästä kansaneläkkeestä joutunut maksamaan tuloveroja. Nykyään asteikon alin tuloraja on niin korkealla, ettei kansaneläkkeestä eikä pienistä työeläkkeistä maksettaisi valtionveroa muutenkaan.

Valtionverotuksen eläketulovähennys on sidottu kansaneläkkeen täyteen määrään ja valtion tuloveroasteikon alarajaan. Tämän myötä vähennyksen saaneilla valtionverotus ei kiristy, jos eläke nousee samaa vauhtia kuin kansaneläke. Eläketulovähennysten sidos kansaneläkkeeseen pitääkin osaltaan huolen siitä, että pieni- ja keskituloisten verotus ei reaalisesti kiristy inflaation nostaessa eläkkeitä.

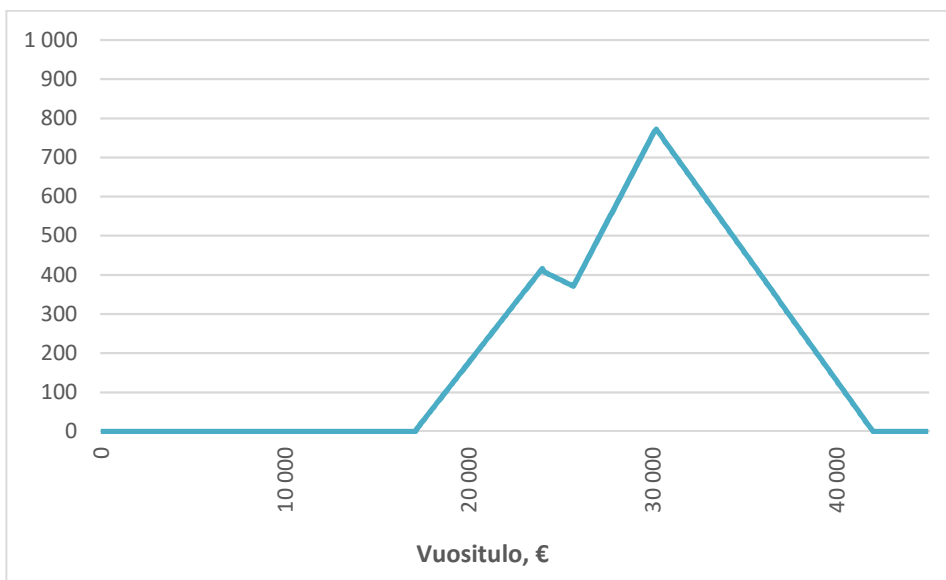
Valtionverotuksen eläketulovähennyksen ansiosta valtionveroa ei tarvitse maksaa eläketuloista, jotka ovat valtion tuloveroasteikon alarajan tuntumassa. Laskennallinen vähennys on verovuonna 2018 suurimmillaan 11 560 euron vuosieläkkeellä, joskaan sillä ei ole silloin vielä merkitystä valtion tuloveroasteikon alimman vuositulorajan ollessa 17 200 euroa. Valtion tuloveroa vuonna 2018 maksetaan eläketuloista, joiden määrä ylittää noin 24 023 euroa, joka vastaa kuukausittaista noin 2 002 euron eläkettä (vrt. 2017 keskieläke 1 656 euroa/kk).

Kuvio 9 Valtionverotuksen eläketulovähennys vuoden 2018 kansaneläkkeellä ja tuloveroasteikolla laskettuna



Kuvio 10 havainnollistaa konkreettisemmin vähennyksestä saatavaa verohyötyä euroissa. Korkeimmillaan se on noin 30 200 euron suuruisella eläkkeellä. Vähennys poistuu kokonaan noin 42 000 euron eläketuloilla.

Kuvio 10 Valtionverotuksen eläketulovähennyksestä saatava verohyöty eri tulotasoilla vuonna 2018

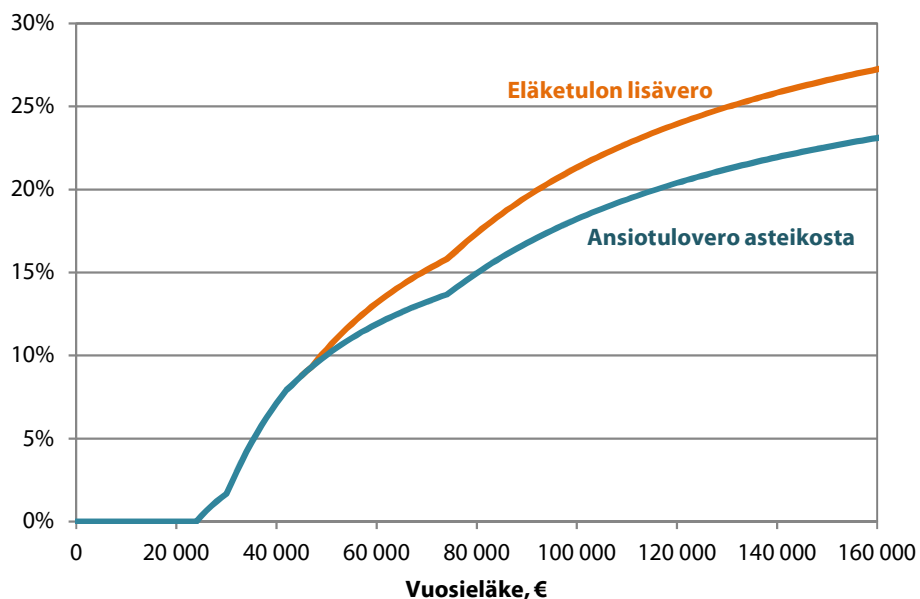


Kokonaisuudessaan eläkkeestä maksetaan valtiolle tuloveroa kuvion 11 havainnollistamalla prosenttimäärällä. Eläketulon lisävero kiristää suurten eläkkeiden verotusta huomattavasti. Esimerkiksi 64 000 euroa vuodessa eläketuloja saava maksaa

lisäveroa noin 1 000 euroa, eli noin 1,6 prosenttia tuloistaan. Väliaikaiseksi tarkoitettu solidaarisuusvero kiristää verotusta niillä, joiden vuotuinen eläketulo on yli 74 200 euroa.

Laskelmissa on otettu tarkasteluun vain vähennykset, jotka myönnetään eläkkeensaajalle ilman eri vaatimusta. Eläkkeensaajan lopullisen valtionveron määrää voi pienentää myös esimerkiksi erikseen vaadittavat invalidivähennys ja kotitalousvähennys. Jos ansiotulot koostuvat pelkistä eläketuloista, huomioidaan invalidivähennys vain valtionverotuksessa; kotitalousvähennys tehdään puolestaan ensisijaisesti valtionverosta.

Kuvio 11 Valtionvero asteikosta ja eläketulon lisävero, prosenttia eläkkeestä eri tulotasoilla vuonna 2018



2.3 Yleisradiovero

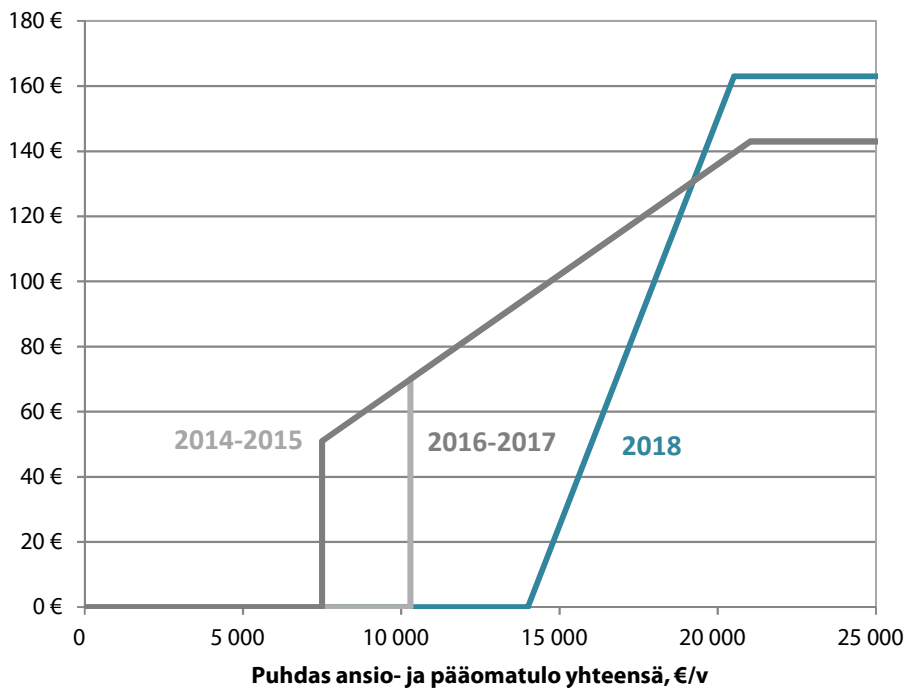
Vuoden 2013 alussa laitesidonnainen televisiolupamaksu korvattiin tuloverotuksessa kerättävällä yleisradioverolla, joka ei riipu television omistamisesta tai katsoamisesta. Verovelvollisia ovat siten kaikki veronalaista ansiotuloa saavat tulotasosta riippuen. Yleisradiovero peritään ennakonpidätyksen yhteydessä, eli se on huomioitu verokortin veroprosentissa.

Yleisradioveron perusteisiin tehtiin muutoksia vuodelle 2018. Veron enimmäismäärää nostettiin 143 eurosta 163 euroon. Nykyään yleisradioveron määrä on 2,5 prosenttia 14 000 euroa ylittävistä puhtaista ansio- ja pääomatuloista. Kun nämä tulot ylittävät 20 520 euroa, yleisradiovero tulee maksettavaksi täysimääräisenä. Uudistuksen myötä yleisradioveroa ei koidu maksettavaksi, kun vuosieläke on pienempi kuin 14 000 euroa, eli noin 1 166,67 euroa kuukaudessa (ilman muita ansio-

tai pääomatuloja). Toisin sanoen uudistusten myötä entistä suurempi osa pienituloisimmista jää yleisradioveron maksuvelvollisuuden ulkopuolelle.

Vuosina 2016-2017 yleisradioveron määrä oli 0,68 % puhtaista pääoma- ja ansio-tuloista, mutta maksuunpantavan veron määrä oli vähintään 70 euroa. Mikäli tällä laskukaavalla yleisradioveroksi olisi määräytynyt pienempi summa kuin 70 euroa, yleisradioveroa ei tällöin koitunut maksettavaksi lainkaan. Käytännössä uusi maksukynnys alarajalla pehmensi yleisradioveron määräytymistä poistaen periaatteessa kohtuuttoman marginaaliveron maksukynnyksen alarajan tuntumassa. Vuonna 2017 puhtaiden ansio- ja pääomatulojen ollessa esimerkiksi 10 294,00 euroa yleisradioveroa ei määräytynyt lainkaan, mutta esimerkiksi 10 294,50 euron tuloista (+0,50 €) maksuunpantavaa veroa koitui 70 euron edestä. Vuonna 2013 yleisradioveron vähimmäismäärä oli 50 euroa ja maksimimäärä 140 euroa. Vuodelle 2014 veroon tehtiin indeksitarkistus, joka korotti vähimmäismäärän 51 euroon ja maksimimäärän 143 euroon.

Kuvio 12 Yleisradiovero vuosina 2014-2018



3 ELÄKEVEROTUKSEN TASO JA MUUTOKSET 2000-LUVULLA

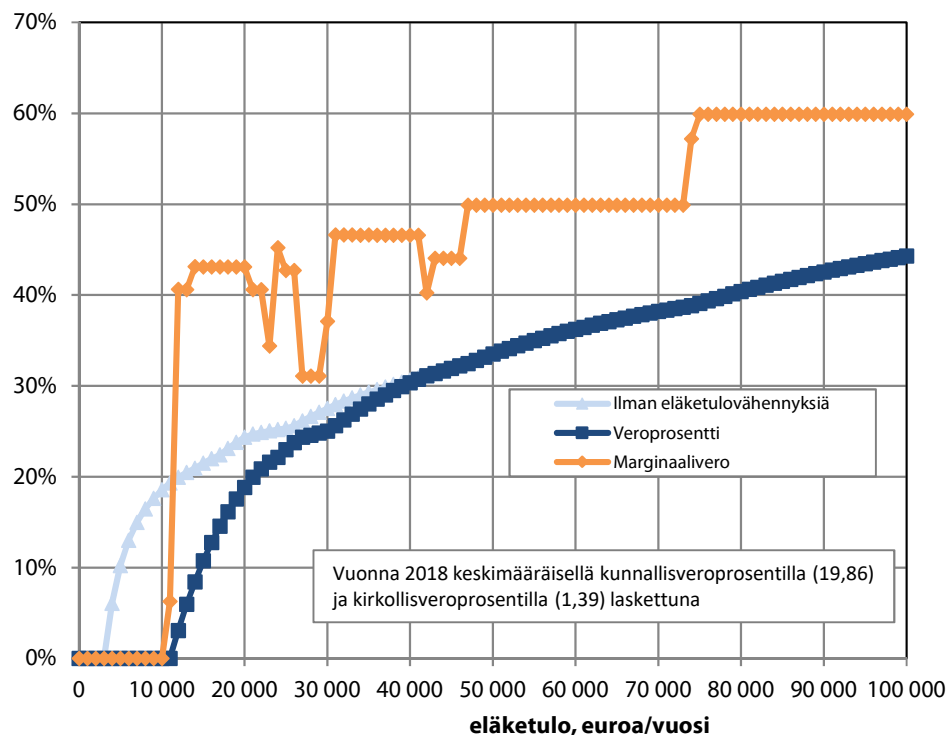
Tässä luvussa käsitellään eläkkeensaajan tuloverotusta kokonaisuutena ja sen muutoksia 2000-luvulla. Käytännössä kootaan yhteen edellisessä luvussa esitellyt tuloverotuksen osatekijät. Eläkeverotuksen tasoa verrataan myös palkan verotukseen.

Käteen jäävään nettoeläkkeeseen vaikuttavat siis kunnallisvero, valtion tulovero, kirkollisvero, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja yleisradiovero sekä verotuksessa tehtävät vähennykset. Selvityksen laskelmissa on käytetty keskimääräisiä kunnallis- ja kirkollisveroprosentteja, jotka vuonna 2018 ovat 19,86 ja 1,39. Laskelmissa oletetaan, ettei eläkkeensaajalla ole muita tuloja kuin eläke. Laskelmat eivät myöskään huomioi verottamaksi tuloksi katsottavia etuuksia, kuten eläkkeensaajan asumislisää. Tarkemmin veroperusteiden historiaa löytyy liitteestä 1.

3.1 Tuloveroprosentti

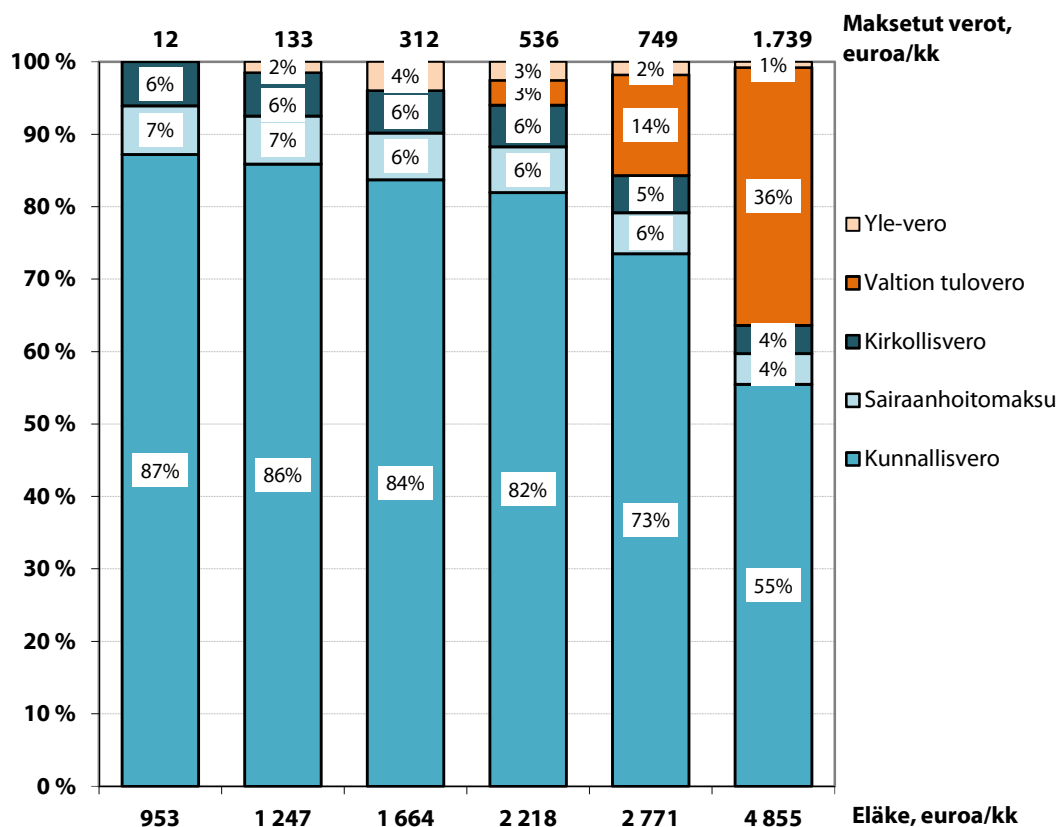
Kuvio 13 havainnollistaa eläkkeensaajan vuositulojen mukaan määräytyvä tuloveroprosenttia vuonna 2018. Veroa aletaan maksaa, kun eläketulot ylittävät noin 11 093 euroa vuodessa (925 e/kk). Kuviosta nähdään myös millaiseksi veroprosentti muodostuisi ilman automaattisesti valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtäviä eläketulovähennyksiä. Tällöin ilman näitä vähennyksiä eläkkeensaaja maksaisi veroa jo 3 100 euroa ylittävistä tuloista.

Kuvio 13 Eläkkeensaajan tuloveroprosentti ja marginaaliveroprosentti sekä veroprosentti ilman kunnallis- ja valtionverotuksen eläketulovähennyksiä vuonna 2018



Tulojen kasvaessa yli 11 093 euron eläkkeensaajan veroprosentti nousee jyrkästi. Marginaaliveroprosentti on tämän tulotason ylittäviltä tuloilta yli 40 muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Progression kireys alimmilla tulotasoilla johtuu kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen pienenemisestä tulojen kasvaessa. Eläketulovähennykset eivät vaikuta enää ylemmillä tulotasoilla, mutta marginaaliverot säilyvät korkealla tuloveroasteikon progressiivisuuden ja eläketulon lisäveron ansiosta (kts. kuviot 6 ja 10).

Kuvio 14 Eläkkeensaajan tuloverotuksen rakenne kuudella tulotasolla vuonna 2018, prosentteina tuloveroista



Suurin osa eläkkeistä maksetuista veroista on kunnallisveroa. Mitä suurempi eläke, sitä merkittävämmäksi valtion tuloveron osuus nousee, mikä voidaan todeta kuviosta 14. Likimäärin keskieläkkeen suuruudesta 1 664 euron kuukausieläkkeestä ei vielä mene valtion tuloveroa. Näin ollen tällä hetkellä kunnallisverotuksen muutoksilla on suurempi vaikutus pieniin ja keskimääräisiin eläkkeisiin kuin valtionverotuksen muutoksilla. Valtion ansiotuloveroasteikko vaikuttaakin enempi suurempituloisten eläkkeensaajien verotukseen.

3.2 Eläketulon ja palkkatulon verotuksen eroja

Eläke- ja palkkatulo verotetaan yhdessä ansiotulona. Samansuuruudesta eläkkeestä ja palkasta peritään kuitenkin eri määrä ansiotuloihin kohdistuvia veroja ja veronluonteisia maksuja. Tämä johtuu yhtäältä siitä, että palkka- ja eläketuloon kohdistuu eri vähennykset ja toisaalta siitä, että näistä tuloista maksetaan eri sosiaalivakuutusmaksuja. Vain palkkatulosta perittäviä pakollisia veronluonteisia sosiaalivakuutusmaksuja ovat eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu.

Vuonna 2018 työeläkevakuutusmaksuna peritään 53-62 vuotiaan palkasta 7,85 prosenttia (17-52-vuotiailla ja 63-67-vuotiailla 6,35 %). Työttömyysvakuutusmaksu koskee 17-64 -vuotiaita palkansaajia ja vuonna 2018 sen maksuprosentti on 1,90 %. Nämä sosiaalivakuutusmaksut maksetaan verokortin veroprosentin päälle. Maksut vähennetään verotettavista tuloista kunnallis- ja valtionverotuksessa, ja siten ne pienentävät mm. kuntien ja valtion verokertymää.

Sairausvakuutuksen *päivärahamaksu* kohdistuu niin ikään vain palkansaajalle eikä eläkkeensaajalle ja sen määrä kuluvana vuonna on 1,53 prosenttia. Eläke- ja työttömyysvakuutusmaksusta poiketen se sisältyy verokortin veroprosenttiin. Vuodelle 2017 palkansaajan sairausvakuutuksen *sairaanhoitomaksu* laski 1,30 prosentista 0,00 prosenttiin eikä ole muuttunut sen jälkeen.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua kuitenkin maksetaan edelleen eläke- ja etuustuloista, vuonna 2018 sen määrä on 1,53 prosenttia. Vertailun vuoksi, vuonna 2016 eläke- ja etuustuloista sairaanhoitomaksua määräytyi 1,47 prosenttia, eli hieman enemmän kuin samaan aikaan palkansaajalle. Samaan aikaan palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksun määrä oli 0,82 prosenttia palkasta tai työtulosta.

Erisuuruusina perittävien veronluonteisten maksujen lisäksi palkkaan ja eläkkeeseen kohdistuu eri verovähennyksiä. Monet automaattisesti verotuksessa tehtävät vähennykset vaikuttavat oleellisesti siihen, paljonko veroja lopulta maksetaan. Palkansaajan vähennyksillä on pyritty pääasiassa tukemaan työnteon kannustavuutta ja pienentämään kannustinloukkuja. Toisaalta myös eläkkeensaajille on kohdennettu omia vähennyksiä, jotka pienentävät eritoten pieni- ja keskituloisten verotusta.

Palkkatulosta vähennetään kunnallis- ja valtionverotuksessa sosiaalivakuutusmaksujen lisäksi tulonhankkimisvähennys. Näitä, kuten muitakaan palkkatulojen hankkimiseen liittyviä vähennyksiä, ei saa eläketulosta.

Kaikkien ansiotulojen, eli sekä palkan että eläkkeen perusteella saa kunnallisverotuksen perusvähennyksen. Se vaikuttaa hieman eri tulotasoilla palkansaajalla ja eläkeläisellä.

Eläkkeensaajille merkittävin vähennys on kunnallisverotuksen eläketulovähennys, joka keventää merkittävästi pienituloisimpien eläkeläisten verotaakkaa. Sen ja perusvähennyksen ansiosta vielä 11 093 euron vuosieläkkeestä ei makseta veroa.

Palkansaaja maksaa aivan pienimmistä tulotasosta lähtien eläkevakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua. Sairausvakuutuksen päivärahamaksua aletaan maksaa silloin, kun vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä on vähintään 14 020 euroa. Pienituloisen palkansaajan verotaakkaa helpottaa muilta osin perusvähennyksen lisäksi palkkatulosta saatava kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Alle 53-vuotiaan palkansaajan 11 093 euron bruttopalkasta eläkevakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksuihin menee 8,25 prosenttia.

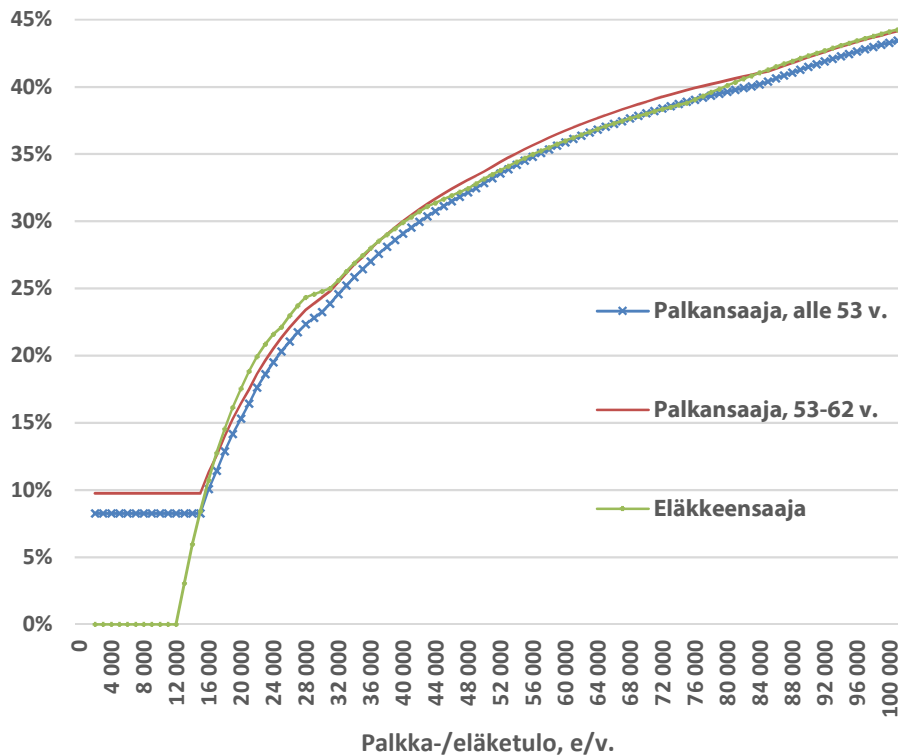
Palkansaaja hyötyy myös työtulovähennyksestä, joka tehdään ensisijaisesti valtion tuloverosta. Mikäli valtion tulovero on pienempi kuin työtulovähennys, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta niiden suhteessa. Eläkkeensaaja saa valtionveroihinsa helpotusta taas tulosta tehtävällä valtionverotuksen eläketulovähennyksellä. Valtionverotuksen eläketulovähennys oli 2000-luvulla pitkään käytännössä vailla konkreettista vaikutusta, mutta nykyään se kohtuullistaa keskisuuria eläkkeitä saavien verotusta.

Vielä vuonna 2007 eläkkeestä jäi pienehköillä ja keskisuurilla eläkkeillä selkeästi vähemmän käteen kuin samansuuruisesta palkasta. Puolison kanssa asuneilla eläkeläisillä verotuksen kireys palkansaajaan verrattuna entisestään korostui, koska kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyi tuolloin vielä perhesuhteen mukaan.

Vuoden 2007 eduskuntavaalien alla Veronmaksajain Keskusliitto nosti esiin keskituloisten eläkkeensaajien kireän verotuksen ja esitti siihen täsmäoikaisua. Tämä sai laajaa kannatusta poliittisissa puolueissa ja niinpä vaalien jälkeen uusi hallitus kevensikin eläkkeensaajien verotusta vuodesta 2008 eteenpäin niin, että eläkkeestä jäisi vähintään saman verran käteen kuin samansuuruisesta palkasta. Kuviossa 15 verrataan eläketulon ja palkkatulon verotuksen vaihtelua eri tulotasolla. Suurimmillaan erot palkan ja eläkkeen verotuksessa on alle 15 000 euron vuosituloilla.

Palkan verotuksesta poiketen, suuria eläkkeitä koskee myös melko uusi vero, eläketulon lisävero. Se kohdistuu eläkkeensaajan 47 000 euroa ylittävään eläketulojen osaan, josta sitä määräytyy 5,85 prosentin verran.

Kuvio 15 Eläketulon ja palkkatulon tuloveroaste (ml. palkansaajan sosiaalivakuutusmaksut) tulojen mukaan 2018



Eläkkeensaajien korkein marginaaliveroprosentti on tänä vuonna keskimääräisillä kunnallis- ja kirkollisveroprosenteilla laskettuna 60,0 prosenttia ja se koskee 74 200 euron määrän ylittäviä vuosieläkkeitä. Ylimmän mahdollisen marginaaliveron rajatulo aleni vuonna 2016, mikä johtui solidaarisuusveron alarajan alennuksesta (kts. luku 2.2). Tämän rajan ylittävästä eläke-eurosta jää pienimillään verojen jälkeen käteen noin 40 senttiä.

Suurimmillaan palkansaajan ja eläkkeensaajan ero tulojen verotuksessa on noin 11 000 euron ja sitä pienempien tulojen kohdalla kuviossa 15. Tällöin eläkkeensaaja ei maksa tuloistaan veroa vielä lainkaan, mutta palkansaaja maksaa työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksua. Tulojen noustessa 16 000-35 000 euroon, ero on alle 53-vuotiaan palkansaajan hyväksi 1,0-2,4 prosenttiyksikön verran. Tätä suuremmilla tuloilla 100 000 euroon asti ero on alle yhden prosenttiyksikön suuruinen suuntaan tai toiseen. 53-62 -vuotiaan palkansaajan kohdalla verotus on pienillä tulotasoilla huomattavastikin eläkkeitä kireämpää korkeampien sosiaalivakuutusmaksujen vuoksi. Noin 14 000 euron vuositulojen jälkeen ero verotuksessa on maksimissaan -0,9 - 1,4 prosenttiyksikköä 100 000 euron tuloihin asti. Veroprosentit on taulukoitu liitteeseen 2.

Verotasojen eroja tarkastellessa on toisaalta syytä pitää mielessä, että palkasta ja eläkkeestä maksettavat verot ja maksut eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia. Esimerkiksi voidaan mainita se, että palkansaajan maksurasitetta lisäävillä eläkemaksuilla kartutetaan eläkkeellä maksettavaa työeläkettä.

Taulukko 3 Verot ja veronluonteiset maksut eläkkeestä ja palkasta (palkansaaja 53-62v) vuonna 2018, kun vuositulot 20 000 euroa

	Eläkkeensaaja	Palkansaaja
Palkansaajan eläkevakuutusmaksu	0,0 %	7,9 %
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	0,0 %	1,5 %
Työttömyysvakuutusmaksu	0,0 %	1,9 %
Kunnallisvero	15,8 %	5,2 %
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	1,2 %	0,0 %
Kirkollisvero	1,1 %	0,4 %
Yleisradiovero	0,8 %	0,7 %
Kaikki verot ja maksut yhteensä	18,8 %	17,5 %

3.3 Kansainvälistä vertailua

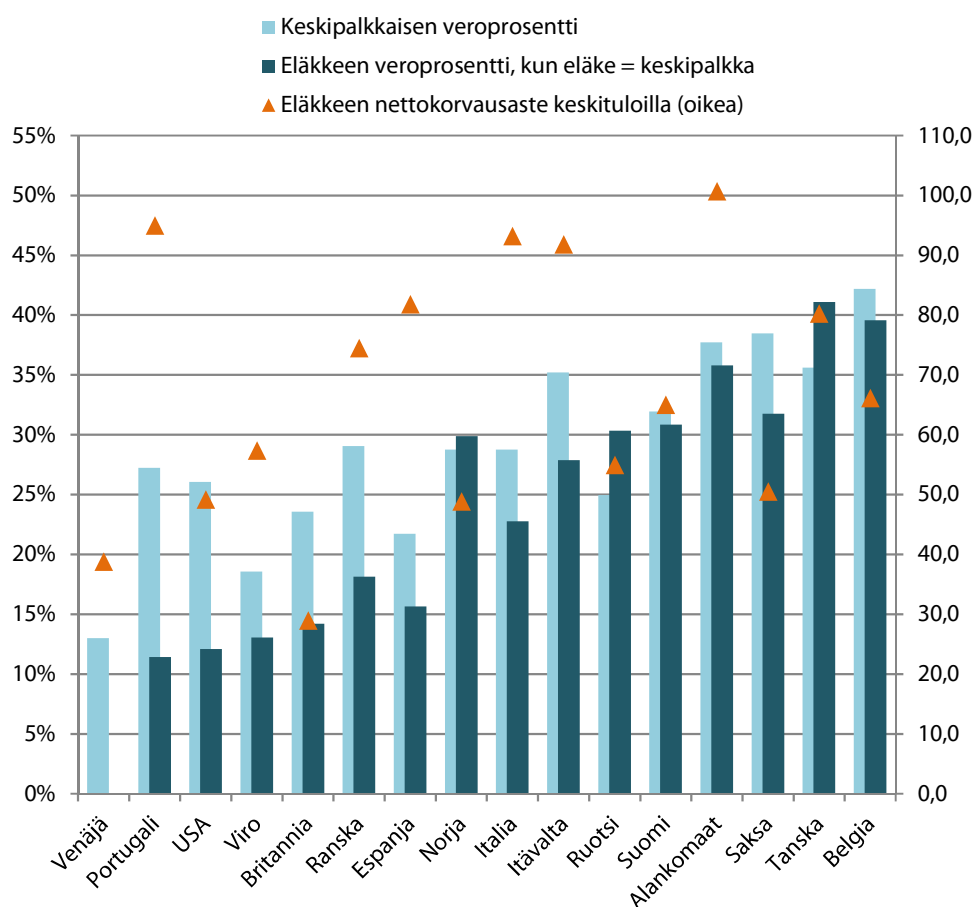
Eläkkeen verotus eroaa palkan verotuksesta Suomen lisäksi myös muissa maissa. Joissakin maissa, kuten Venäjällä, eläkkeitä ei veroteta lainkaan. Toisaalla eläkkeestä jää verojen ja veronluonteisten maksujen jälkeen vähemmän käteen kuin vastaavansuuruisesta palkkatulosta.

Kuvio 16 kuvaa eräiden OECD-maiden keskituloisen palkansaajan veroprosenttia vastaavansuuruisen eläketulon veroprosenttiin. Suomessa tulotaso on eläkkeeksi varsin korkea: 43 816 euroa vuonna 2017.

Valtaosassa vertailumaista eläkkeensaajan veroprosentti jää palkansaajan veroprosenttia pienemmäksi. Palkansaajan korkeampaa verotaakkaa Suomessa selittää osin sosiaalivakuutusmaksut, joita ei juuri eläketulosta enää peritä. Eläkkeensaajan veroprosentit ovat kuitenkin palkansaajaan nähden korkeammat sekä Ruotsissa, Norjassa että Tanskassa. Suomessa palkan ja eläkkeen veroprosentit ovat lähes yhtä suuret.

Eläkkeiden kansainvälinen verovertailu antaa kuitenkin vajavaisen kokonaiskuvan eläkkeistä, sillä erilaiset eläkejärjestelmät ja eläkkeiden karttuminen vaikuttavat eläkkeensaajien toimeentuloon merkittävästi. Kuviota täydentää lukemat eläkkeen nettokorvausasteesta keskituloiselle maittain. Se kertoo, kuinka suuri keskituloisen palkansaajan nettoeläke on suhteessa työaikaiseen nettopalkkaan. Esimerkiksi Venäjällä eläkkeiden verovapaudesta huolimatta eläkkeensaajalle ei jää työaikaiseen palkkatasoon nähden sen enempiä käteen kuin monissa muissa maissa, joissa eläkettä verotetaan selvästi ankarammin. Suomessa nettokorvausaste oli 65,0 prosenttia, kun OECD-maissa keskimäärin nettokorvausaste oli 62,9 prosenttia.

Kuvio 16 Keskituloisen palkansaajan ja samansuuruista eläkettä saavan veroprosentti sekä eläkkeen nettokorvausaste eräissä OECD-maissa vuonna 2017, lähde: OECD 2017



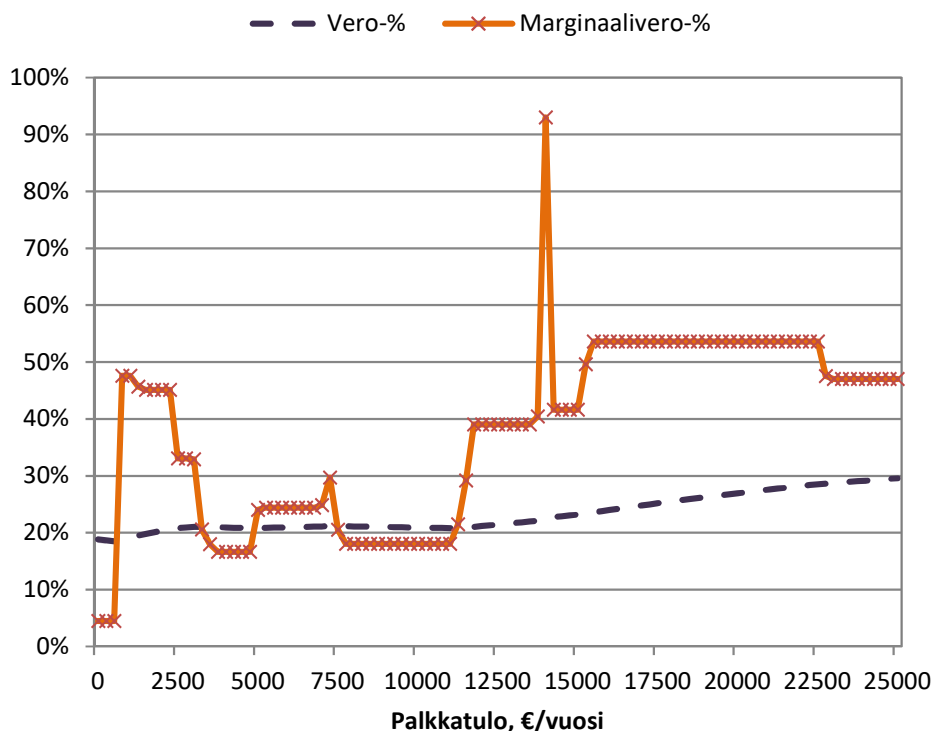
3.4 Eläkeläisen palkkatulojen verotus

Vanhuuseläkkeellä ollessa voi hankkia palkkatuloja ja toimia yrittäjänä ilman, että tulot vähentäisivät maksussa olevan eläkkeen määrää. Tämä koskee työeläkkeiden lisäksi myös kansaneläkettä ja takuueläkettä. Eläkeuudistuksessa vuonna 2017 käyttöön tullut osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove) ei myöskään sisällä rajoituksia työntöön ja palkan suhteen. Sen sijaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla on rajat sille, kuinka paljon voi tienata palkkatuloja ilman vaikutusta eläkkeeseen.

Eläkkeensaajan palkkatulo verotetaan ansiotulona. Palkkatulosta peritään työeläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutuksen päivärahamaksu alle 68-vuotiailta sekä työttömyysvakuutusmaksu alle 65-vuotiailta. Kun eläkkeen lisäksi saada tienata palkkatuloa ja ansiotulot kasvavat, veroprogression johdosta tuloveroprosentti useimmiten nousee, mutta tietyillä tulotasoilla se voi jopa laskea. Koska työtuloja saava eläkeläinen pääsee eläketulovähennysten lisäksi työtuloille suunnattujen vähennysten piiriin, veroprosentti saattaa monesti muodostua pienemmäksi eläke- ja

palkkatulon yhteenlasketusta kokonaistulosta kuin mitä pelkästä samansuuruisesta palkka- tai eläketulosta jäisi.

Kuvio 17 Kuukausieläkettä 1 664 euroa saavan palkkatulon marginaaliverotus 2018 63-64 vuotiaalle, 250 euron korotuksina.



Kuvio 17 havainnollistaa 1 664 euroa kuukausieläkettä saavan veromuutosta, kun eläkkeellä aletaan saada myös työtuloja. Noin 700 euron vuosipalkasta menee veroa vain 4,5 prosenttia pakollisiin maksuihin, mikä laskee eläkeläisen kokonaisveroprosenttia. Tämän jälkeen marginaaliveroprosentti ponnahtaa liki 50:een, mutta palaa sen jälkeen 17-30 prosentin tuntumaan alle 11 000 euron palkkatuloilla. Kun 1 664 euron kuukausieläkkeen päälle saadaan palkkatuloa 10 000 euroa vuodessa, nousee kokonaisveroaste vain 2,1 prosenttiyksikköä. Vastaavasta eläketulon lisäyksestä veroprosentti nousisi 6,2 prosenttiyksikköä.

Kuvion poikkeuksellisen korkea marginaalivero 14 000 euron palkkatuloilla on seurausta palkansaajan sairausvakuutuksen päivärahamaksusta. Kun vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä ylittää 14 020 euroa, päivärahamaksua peritään 1,53 prosenttia edellä mainittujen tulojen yhteismäärästä. Maksun määrä 14 020 euron tuloilla on 214,51 euroa, siinä missä kaikilla 14 020 euroa pienemmillä tuloilla sitä ei tarvitse maksaa lainkaan.

Eläkeläisistä yhä useampi tekee työtä myös eläkkeellä ollessaan. Vuonna 2016 työssä ja eläkkeellä olevia alle 68-vuotiaita henkilöitä oli Eläketurvakeskuksen tilastoraportin mukaan yhteensä hieman yli 117 000. Joukon kuukausittainen keskian-

sio oli noin 1 332 euroa ja eläke 1 239 euroa. Tästä joukosta vanhuuseläkkeellä olevia oli noin 58 000 henkilöä, joilla kuukausittainen keskiansio työstä oli 1 111 euroa ja eläke huomattavasti suurempi: 1 910 euroa. (Kannisto 2017)

Vuodesta 2017 lähtien käytössä on ollut uusi eläkemuoto, osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove), joka on korvannut osa-aikaeläkkeen. Ove on vaihtoehto niille, jotka haluavat nostaa osan eläkettä jo ennen alinta varsinaista vanhuuseläkkeelle siirtymistään. Ennen vuotta 1964 syntyneille ove:n alaikäraja on 61 vuotta. Ove:n ottaminen pienentää lopullista eläkettä riippuen siitä, kuinka pitkä aika ove:n alkamishetkestä on henkilön alimpaan vanhuuseläkeikäkseen. Ove verotetaan eläketulona. Työn tekemisen ja palkan saamisen suhteen ove ei aseta ylä- tai alarajoja.

Useat jatkavat työntekoaan vähintään jossain määrin ove:a nostessaan. Eläketurvakeskuksen keväällä 2017 teettämän kyselyn mukaan kaksi kolmesta ove:n ottaneesta on työelämässä mukana. Kyselyyn vastanneista ove:a nostavista palkansaajista ja yrittäjistä 60 % oli jatkanut työelämässä kuten ennenkin ja 30 % oli vähentänyt tai ainakin suunnitellut vähentävänsä työntekoaan. Vain joka kymmenes oli lopettanut työntekoaan kokonaan (Eläketurvakeskus 2017). On tosin hyvä huomioida, että kysely on tehty pian uuden eläkemudon käyttöönoton jälkeen, jolloin ove:a hakeneet voivat poiketa ominaisuuksiltaan verrattuna tilanteeseen, jossa ove-järjestelmä olisi ollut jo pidempään käytössä.

3.5 Tuloveroprosenttien kehitys

Kuviossa 18 on esitetty yksin asuvan eläkkeensaajan tuloveroprosentin kehitys 2000-luvulla tarkastelluilla kuudella esimerkkituloitasolla. Kuvion esimerkeissä työeläkkeet ovat olleet 400, 800, 1 200, 1 600, 2 000 ja 3 500 euroa kuukaudessa lähtövuonna 2000. Kahta alinta työeläketasoa on tämän lisäksi täydennetty ensimmäisen kuntaryhmän yksin asuvan kansaneläkkeellä¹. Työeläkettä on vuosittain nostettu työeläkeindeksin mukaan ja mahdollista kansaneläkeosaa kansaneläkeindeksin ja tasokorotusten perusteella. Tarkempia tietoja indeksikehityksestä on seuraavassa luvussa.

Eläkkeensaajien verotus oli ankarimmillaan ennen tarkasteluajanjaksoa vuonna 1994, kun ansiotuloverotusta oli kiristetty laman aikana. Seuraavina vuosina eläkeläisen verotaakka keveni ennen kaikkea sairausvakuutusmaksun kevenemisen ja kansaneläkevakuutusmaksun poistumisen ansiosta (Kurjenoja 2009).

Kahdella alimmalla eläketasolla tuloverotus pysyi suunnilleen ennallaan vuodesta 2001 vuoteen 2007. Kevenyvä sairausvakuutusmaksu osittain kompensoi kiristynyttä kunnallisverotusta. Samaan aikaan valtionverotukseen tehdyt kevennykset sen sijaan laskivat pelkkää työeläkettä, eli neljää ylintä kuukausieläkettä saavien vero-

¹ Kuntaryhmäluokitus poistui vuonna 2008, jolloin toisessa kuntaryhmässä asuvien kansaneläke nousi ensimmäisen kuntaryhmän tasolle.

tusta. Kevennykset painottuivat suurimmille eläketuloille, joista maksettiinkin eniten valtionveroa. Vuosikymmenen lopulla eläkkeiden verotus keveni kaikilla eläketulotasoilla, kun eläkkeiden verotus pyrittiin saattamaan 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verotuksen tasolle. (Kirkko-Jaakkola 2015.)

Kuluvan vuosikymmenen alkuun verraten eläkkeiden verotuksen voidaan katsoa jokseenkin polarisoituneen: pienten eläkkeiden verotus on keventynyt, siinä missä korkeimpien eläkkeiden verotus on puolestaan kiristynyt. Pienten eläkkeiden verotuksen keventäminen on osaltaan hillinnyt kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten toimeentulon heikentymistä eläkeindeksien leikkausten ja jäädytysten vuoksi. Keskisuurten eläkkeiden verotus on puolestaan pysynyt 2010-luvulla jokseenkin ennallaan.

Eläkkeiden verotuksen trendiin kiristyspaineensa kaikille tuloluokille on luonut tiukentuva kunnallisvero. Tästä kuvaava osoitus on se, että keskimääräinen kunnallisveroprosentti Suomessa laski vuonna 2018 ensi kertaa sitten vuoden 1997. Verovuodelle 2013 käyttöön otettu yleisradiovero kiristi verotusta niin ikään kaikilla tulotasoilla. Yle-veron myötä entinen televisiolupamaksu poistui, joka oli luonnolliselle henkilölle verotuksesta irrallinen maksu.

Vuosikymmenen alkupuoliskolla alimmilla tulotasoilla verotusta kevensi ennen kaikkea perusvähennyksen korotukset ja muutokset kunnallisverotuksen eläketulovähennyksessä. Kahdella seuraavalla, keskimääräistä eläkettä suuremmalla tulotasolla verotus sen sijaan kiristyi, mikä johtui muun muassa sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun noususta. Ylimmällä tulotasolla verotaakka sen sijaan kokonaisuudessaan kiristyi merkittävästi etenkin vuonna 2013, mikä oli seurausta yle-veron ja eläketulon lisäveron voimaantulosta.

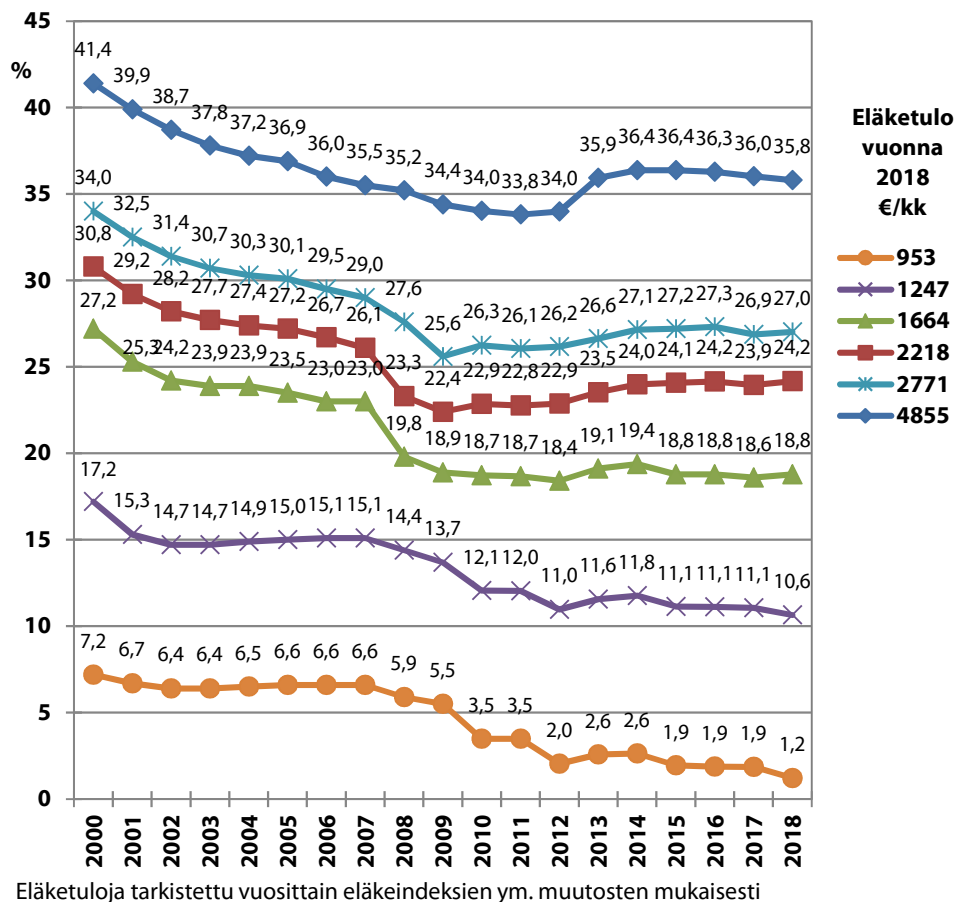
Kuluvalla vaalikaudella (2015-2019) eläkkeiden verotukseen on kohdistunut muutamia veroperusteiden muutoksia. Ansiotulojen verotukseen on tehty ansiotasojen nousua vastaavat korotukset vuosille 2016-2018. Vaalikauden aikana palkansaajien sosiaalivakuutusmaksut ovat nousseet vuosittain, minkä vaikutusta palkansaajan verotukseen on pyritty minimoimaan alentamalla vastaavasti työtulojen verotusta. Tämä on toteutettu ansiotulojen verotuksen kevennyksin, mikä on myös osin vaikuttanut joidenkin eläkeläisten verotukseen keventävästi. Toisaalta, eläketulovähennykset ovat osaltaan heikentyneet kansaneläkeindeksin leikkauksen ja jäädytysten myötä, eivätkä ne ole pysyneet työeläkkeiden indeksikorotusten vauhdissa mukana. Kunnallisveroprosentit ja eläkeläisen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu eivät ole vaalikauden aikana radikaalisti muuttuneet.

Kuluvan vaalikauden ensimmäiset tuloveroratkaisut tehtiin verovuodelle 2016. Tuloveroasteikkoon tehtiin noin 1,2 prosentin ansiotasokorotukset. Tuloveroasteikko muutettiin neliportaiseksi siten, että solidaarisuusveron piiriin tulivat myös ne, joiden tulot ylittivät 72 300 euroa (edellisenä vuonna raja 90 000 euroa). Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 3 020 euroon (+50 €).

Vuodelle 2017 eläketulon lisäveron maksuprosenttia alennettiin aiemmasta 6,00 prosentista 5,85 prosenttiin ja veron laskentaperuste muutettiin 47 000 euroa ylittäviin tuloihin aiemmasta 45 000 eurosta. Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 3 060 euroon (+40 €). Tuloveroasteikkoon tehtiin 1,1 prosentin ansiotasotarkastukset ja alimman sekä ylimmän tuloluokan maksuprosenttia alennettiin 0,25 prosenttiyksiköllä. Eläkeläisten verotusta kevennettiin muuttamalla kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen alenemaprosenttia 51 prosenttiin (-3 %-yks.) ja vastaavasti valtionverotuksen eläketulovähennyksellä 38 prosenttiin (-6 %-yks.). Lisäksi eläketulovähennysten laskennassa käytettäviä kertoimia korotettiin kunnallisverotuksessa 1,393:een (+0,003) ja valtionverotuksessa 3,81:een (+0,01).

Yle-veron maksuperusteisiin tehtiin vuodelle 2018 muutos, mikä osaltaan kevensi alimpiin tuloluokkiin kuuluvien eläkeläisten verotaakkaa ja toisaalta nosti sitä ylemmillä tuloluokilla. Ansiotulojen verotuksessa kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 3 100 euroon (+40 €). Tuloveroasteikkoon tehtiin 1,5 prosentin ansiotasotarkastukset ja kaikkien tuloluokkien maksuprosenttia alennettiin 0,25 prosenttiyksiköllä. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on noussut 2015-2018 välillä 0,04 prosenttiyksikköä 19,86 prosenttiin (kts. kuvio 4). Veroperusteita on taulukoitu liitteeseen 1.

Kuvio 18 Tuloverojen osuus veronalaisesta eläketulosta 2000-luvulla (uusi yleisradiovero huomioitu vuodesta 2013 alkaen)



Pienituloisimman esimerkkieläketason veroprosentti on tänä vuonna 0,7 prosenttiyksikköä alempi kuin vaalikauden alussa 2015 ja toiseksi alemmankin tuloluokan kohdalla veroprosentti on laskenut puolen prosenttiyksikön verran. Suunnilleen keskimääräistä 1 664 euron kuukausieläkettä saavan veroprosentti on samalla tasolla kuin vaalikauden alussa. Kahden suurimman eläketulotason veroprosentti on samaan aikaan laskenut, korkeimmalla tulotasolla 0,6 prosentin verran.

Taulukko 4 Eläkkeensaajan verotuksen muutos 2000-luvulla ja toistaiseksi kuluvan vaalikauden aikana

Eläke vuonna 2018 euroa/kk	2000	2015	2018	Muutos, %-yks	
	Vero- prosentti	Vero- prosentti	Vero- prosentti	2000-luku (2000-18)	Vaalikausi
953	7,2 %	1,9 %	1,2 %	-6,0 %	-0,7 %
1 247	17,2 %	11,1 %	10,6 %	-6,6 %	-0,5 %
1 664	27,2 %	18,8 %	18,8 %	-8,4 %	0,0 %
2 218	30,8 %	24,1 %	24,2 %	-6,6 %	0,1 %
2 771	34,0 %	27,3 %	27,0 %	-7,0 %	-0,2 %
4 855	41,4 %	36,4 %	35,8 %	-5,6 %	-0,6 %

Vuoteen 2000 verrattuna veroprosentit ovat yhä selkeästi matalammat. Eniten veroprosentti on laskenut 1 664 euron kuukausieläkkeellä, 8,4 prosenttiyksikköä. Keskituloisen palkansaajan tuloveroprosentti on vastaavalla ajanjaksolla keventynyt 2000-luvulla noin 4,0 prosenttiyksikköä.

Puolison kanssa asuvan eläkeläisen verotus oli kunnallisverotuksen eläketulovähennystä saavien tulotasoilla vielä vuonna 2008 kireämpää kuin yksin asuvan. Vuodesta 2009 lähtien heidän veroprosenttinsa keveni yksin asuvan tasolle, jolloin puolison kanssa asuvan veroprosentti laski vielä 1,5–4,6 prosenttiyksikköä edellä käsitellyjä lukuja enemmän kolmella alimmalla tarkastelun tulotasoista, eniten pienituloisimmalla eläkkeensaajalla (Kirkko-Jaakkola 2015). Vuodesta 2009 eteenpäin veroprosentit eivät ole enää riippuneet parisuhteesta. Liitteessä 3 on esitetty 1 664 euroa kuukausieläkettä saavan parisuhteessa elävän veroaste ennen vuotta 2009.

4 ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMAN KEHITYS 2000-LUVULLA

Eläkkeensaajan ostovoiman kehitykseen vaikuttavat tuloveromuutosten lisäksi eläkkeiden indeksikorotukset ja elinkustannusten muutokset. Kun edellisessä luvussa tarkasteltiin eläkkeensaajan tuloverotusta ja siinä viime vuosien aikana tapahtuneita muutoksia, tässä luvussa tarkastelun kohteena ovat aluksi eläkkeiden indeksikorotukset ja elinkustannusten muutokset. Tämän lisäksi sivutaan myös muita eläkelainsäädäntöä koskeneita asioita kuluvan vaalikauden aikana. Luvun lopussa summataan nämä tulokset yhteen veromuutosten kanssa nettoeläkkeen ostovoimaksi.

4.1 Eläkelakien ja -indeksien muutokset

Eläkkeisiin tehdään normaalisti vuosittain indeksikorotukset, joiden tarkoituksena on turvata eläkkeen ostovoima. Työeläkkeet on sidottu työeläkeindeksiin, joka lasketaan 80 prosenttisesti kuluttajahintojen ja 20 prosenttisesti ansiotason muutoksesta (nk. taitettu indeksi). Kansan- ja takueläkkeet on sidottu kansaneläkeindeksiin, joka määräytyy kuluttajahintaindeksin perusteella. Indeksikorotukset korottavat eläkkeitä menneiden lukujen perusteella, ja täten ne seuraavat elinkustannusten ja ansiotason nousua jälkijättöisesti.

Vuodelle 2015 kansan- että työeläkeindeksin indeksikorotukset jäädytettiin 0,4 prosenttiin. Ilman leikkausta korotukset olisivat olleet 1,1 prosenttia. Leikkausta kuitenkin osin kompensoitiin eläketulovähennystä korottamalla. Kyseisistä toimista päätettiin viime vaalikaudella.

Vuodelle 2016 kansaneläkeindeksin pisteluku pieneni noin 0,4 prosenttia, mikä oli seurausta kuluttajahintojen laskusta vuonna 2015. Kansaneläkeindeksi jatkoi laskuaan myös vuonna 2017. Tämä johtui eduskunnan päätöksestä, jonka perusteella kansaneläkeindeksi jäädytettiin vuoden 2016 tasolle, mutta tämän lisäksi kansaneläkeindeksiin tehtiin vielä erillinen 0,85 prosentin leikkaus.

Kansaneläkeindeksin jäädytys jatkui myös vuodelle 2018. Muutosta ei ole tarkoitus kompensoida myöhemmin, vaan se on tarkoitettu pysyväksi. Tämän vuoksi lakia kansaneläkeindeksin pisteluvun laskentatavasta korjataan ja se otetaan käyttöön vuodesta 2019 alkaen.

Hallituksen esityksessä (HE 123/2017) mainitaan, että kansaneläke- ja kuluttajahintaindeksiin sidotut indeksikorotukset tullaan jättämään tekemättä myös vuonna 2019. Esityksessä on arvioitu, että yksinasuvan täysi kansaneläke olisi tänä vuonna 2018 647,52 euroa kuukaudessa, mikäli indeksi olisi noudattanut normaalia kehityksensä vuodesta 2015. Vuonna 2018 täyden kansaneläkkeen määrä on 628,85 euroa.

Takuueläkkeiden taso on sidottu kansaneläkeindeksin kehitykseen. Indeksijäädätyksien vuoksi takuueläkkeiden tasoa on kuitenkin nostettu takuueläkettä koskevilla erillisillä korotuksilla. Tällaisia korotuksia kuukausittaiseen takuueläkkeeseen tehtiin vuosille 2016 (23 euroa) ja 2018 (15 euroa). Täyden takuueläkkeen määrä vuonna 2018 on 775,27 euroa.

Joulukuussa 2016 eduskunnan käsiteltäväksi jätettiin yli 80 000 kannattajaa kerännyt kansalaisaloite työeläkeindeksin sitomisesta yksinomaan ansiotasoindeksiin taitetun indeksin sijaan. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut työeläkeindeksin nopeampaa kasvua kuluttajahintoihin nähden ja täten työeläkkeiden tason entistä nopeampaa korottumista. Yksi kantavista perusteluista aloitteelle oli eläkeläisköyhyyden vähentäminen. Kotamäki ja Kärkkäinen (2017) arvioivat uudistuksen vuosikustannuksen olleen julkisen sektorin rahoitusasemaan noin 385 miljoonaa euroa. Uudistus olisi vähentänyt eläkeläisköyhyyttä arvion mukaan 1 900 henkilöllä. Tutkimuksessa todettiin työeläkkeiden korottamisen olevan huono keino eläkeläisköyhyyden torjumiseen, sen sijaan takuu- ja kansaneläkkeisiin kohdistetut parannukset olisivat vastaavasti tehokkaampi keino. Eduskunta hylkäsi lakialoitteen.

Eläkeindekseihin tehtyjen muutosten ohella on myös maininnan arvoinen vuonna 2017 voimaan astunut eläkeuudistus, jonka tavoitteena on turvata eläkkeiden kestävä rahoitus sekä varmistaa riittävä eläketurva ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Käytännössä uudistus on muun muassa nostanut alimpia vanhuuseläkeikä: esimerkiksi vuonna 1964 syntyneiden alin vanhuuseläkeikä tulee nousemaan 65 ikävuoteen. Tätä nuorempien ikäluokkien alin vanhuuseläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen. Uudistus on muuttanut työeläkkeen karttumisen määräytymisperusteita, tuonut työeläkeotteisiin ja käsitteistöön niin sanotun tavoite-eläkeiän ja korvannut entisen osa-aikaeläkkeen osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä (ove).

Kansaneläkkeeseen on 2000-luvulla indeksikorotusten lisäksi tehty ostovoiman turvaavia tasokorotuksia vuosina 2001, 2005 ja 2008. Vuodelle 2013 kansaneläkkeisiin tehtiin normaalin indeksikorotuksen lisäksi 0,7 prosentin aikaistettu korotus, jolla kompensoitiin arvonlisäverokantojen korotuksesta aiheutuva kuluttajahintojen nousu. Tämän myötä osa vuoden 2014 indeksikorotuksesta siirtyi siis jo vuodelle 2013 kansaneläkeindeksin osalta.

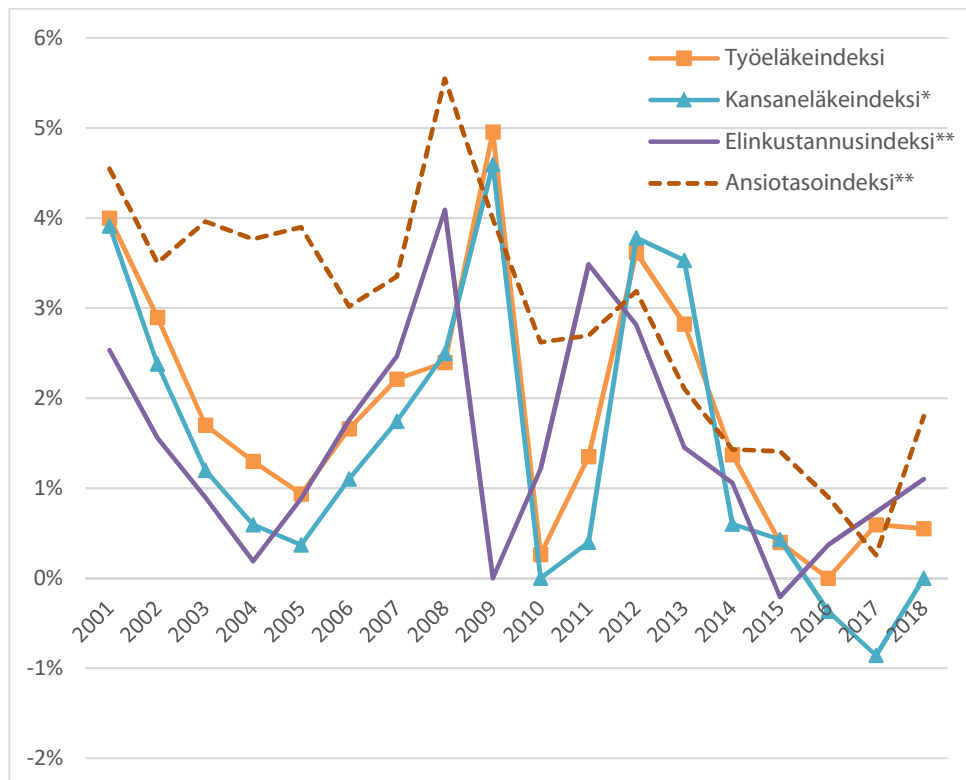
4.2 Inflaatio ja indeksit 2000-luvulla

Kuvio 19 havainnollistaa 2000-luvun eläkeindeksien ja inflaation sekä palkansaajien ansiotason muutoksia. Inflaatio tulee olemaan 2000-luvulla vuoteen 2018 saakka keskimäärin 1,5 prosenttia, mikäli vuoden 2018 ennuste 1,1 prosentin inflaatiosta (valtiovarainministeriö 18.6.2018) toteutuu. Tällöin elinkustannukset ovat vuonna 2018 noin 30 prosenttia korkeammat kuin vuonna 2000. Kansaneläkeindeksi on noussut kutakuinkin samaa tahtia, sillä se seuraa elinkustannusindeksiä. Kansaneläkeindeksin pisteluvun pienentyessä viime vuosina kansaneläkkeen

määrä on vuonna 2018 hieman pienempänä kuin mitä se oli vuonna 2013. Työeläkeindeksi on noussut 2000-luvulla keskimäärin noin 1,8 % vuodessa, mikä tarkoittaa 39 prosentin nousua vuodesta 2000 vuoteen 2018.

Edellisessä luvussa tarkastelluista kuudesta esimerkkituloitasosta neljän ylimmän, eli pelkästä työeläkkeestä koostuvat, eläkkeet ovat siis nousseet bruttona 39 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2018. Kahden alimman esimerkkituloitason kokonaiseläke on sen sijaan noussut noin 43 prosenttia, mikä johtuu kansaneläkkeen tasokorotuksista vuosituhannen alussa, mutta ero on kaventunut kuluvan vaalikauden aikana.

Kuvio 19 Työeläke- ja kansaneläkeindeksin sekä kuluttajahintojen ja ansiotason vuosimuutokset 2001-2018, lähteet: ETK, Tilastokeskus ja VM Taloudellinen katsaus 18.6.2018



4.3 Ostovoiman muutokset koko 2000-luvulla

Työeläkettä saavien ostovoima on kasvanut 2000-luvulla, koska työeläkkeet ovat nousseet nopeammin kuin hinnat, ja toisaalta, koska tuloverotus on keventynyt. Tarkastelluilla kuudella esimerkkituloitasolla ostovoima on yksin asuvan eläkkeensaajan osalta 17,0–19,4 prosenttia korkeampi vuonna 2018 kuin vuonna 2000 (vuoden 2018 inflaatioennuste 1,1 %).

Esitetyissä laskelmissa ostovoimaa heikentää vuodesta 2013 lähtien tuloverotuksessa perittävä yleisradiovero. Sen käyttöönoton vaikutus oli 0,4-0,8 prosenttia ostovoimaa alentava vuonna 2013. Aiemman kotitalouskohtaisen tv-maksun poistumista ei ole huomioitu mahdollisesti ostovoimaa parantavana tekijänä. Televisiolupamaksun poistumisen huomioiminen mutkistaisi ostovoimalaskelmia sen mukaan tarkasteltaisiinko yhden vai useamman henkilön kotitaloutta, ja olisiko kotitalous ylipäättään maksanut aiempaa televisiomaksua. Television omistaneista kotitalouksista suurin positiivinen vaikutus maksun poistumisella tässä esitettyihin lukuihin oli 2013 yksin asuvalla eläkeläisellä sekä kahden pienituloisen eläkeläisen kotitaloudessa. Nykyisin esimerkiksi 953 euron kuukausieläkkeellä yle-veroa ei tule maksettavaksi lainkaan.

2000-luvulla ostovoiman suurin suhteellinen muutos on hieman keskimääräistä eläkettä pienempää 1 247 euron kuukausieläkettä saavalla, ja suunnilleen keskimääräistä 1 664 euron eläkettä saavalla. Vähiten ostovoima on kasvanut tarkastelun alimmalla ja kolmanneksi korkeimmalla eläketasolla.

Taulukko 5 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2000–2018 (huomioitu vuonna 2013 voimaan tullut Yle-vero, mutta ei tv-maksun poistumista)

Eläke vuonna 2018, €/kk	Ostovoiman muutos, %	Verokevennyksen osuus ostovoiman kasvusta, %
953	17,0 %	41,7 %
1 247	19,4 %	45,1 %
1 664	19,2 %	64,5 %
2 218	17,0 %	60,1 %
2 771	18,0 %	62,6 %
4 855	17,1 %	59,7 %

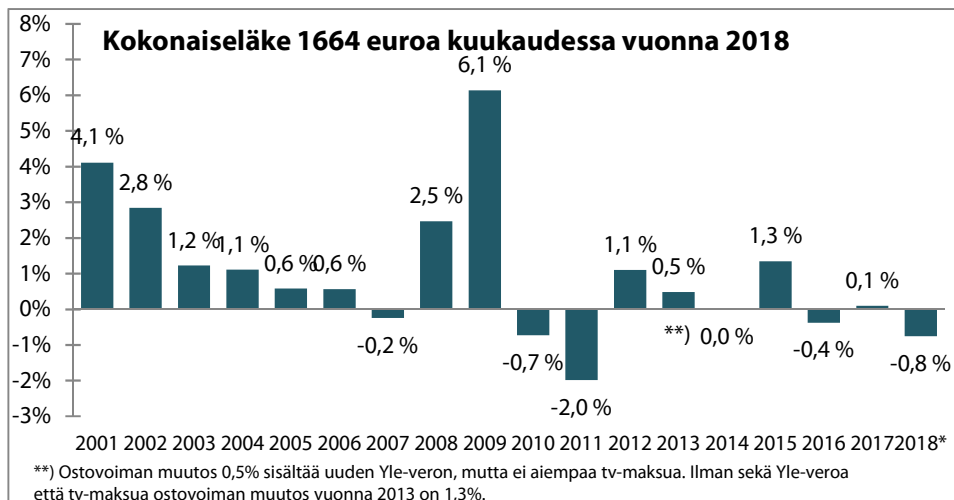
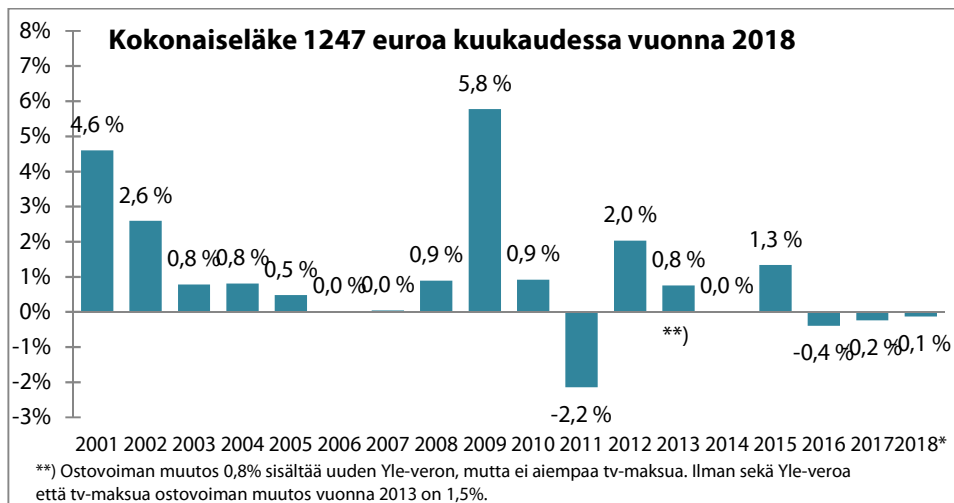
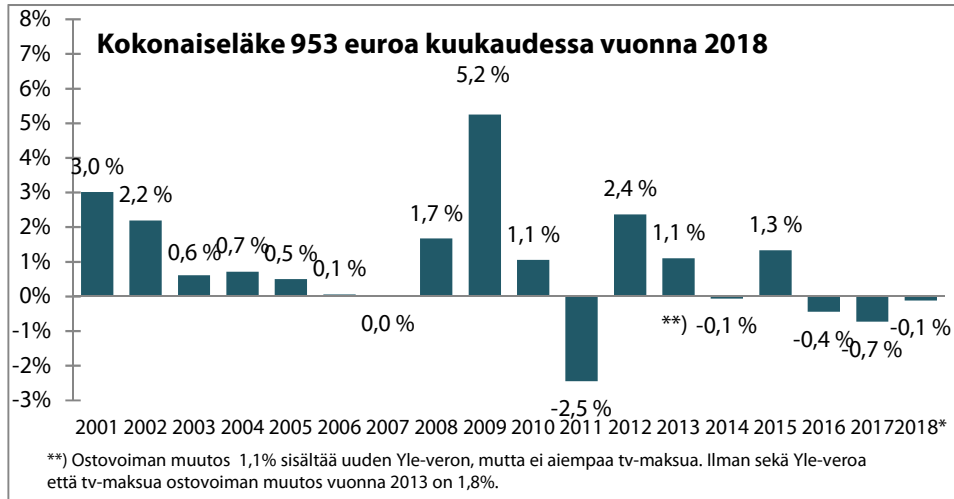
Eläkeverotuksen kevenemisellä on ollut merkittävä vaikutus ostovoiman kasvuun 2000-luvulla. Pelkkää työeläkettä saavien, neljän korkeimman esimerkkieläkkeen, ostovoiman kasvusta reilusti yli puolet selittyy tuloverotuksen kevenemisellä (Taulukko 5). Mikäli tuloveroprosentit olisivat vuoden 2000 tasolla, esimerkiksi 1 664 euroa kuukausieläkettä saavan ostovoima olisi kasvanut vain 6,8 prosenttia, kun se on todellisuudessa kasvanut lähes viidenneksellä.

Kuvioissa 20–25 on esitetty eläkkeen ostovoiman kehitys 2000-luvulla vuositasolla eri tulotasoilla yksin asuvan eläkkeensaajan tapauksessa. Vuodesta 2010 eteenpäin yksin asuvan sekä parisuhteessa elävän eläkeläisen ostovoimalaskelmat ovat samat, sillä perhesuhde ei ole vaikuttanut vuodesta 2009 eteenpäin eläketulovähennyksiin. Näitä aiempia muutoksia perheellisen eläkkeensaajan ostovoiman osalta on tarkasteltu liitteessä 3 kuukausieläkettä 1 664 euroa saavan osalta, sekä tarkemmin Kurjenojan (2009) selvityksessä.

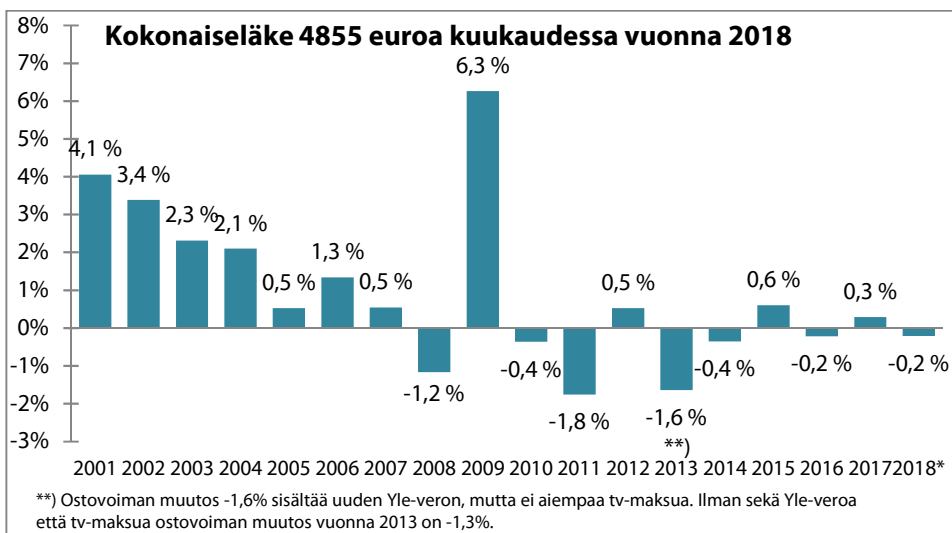
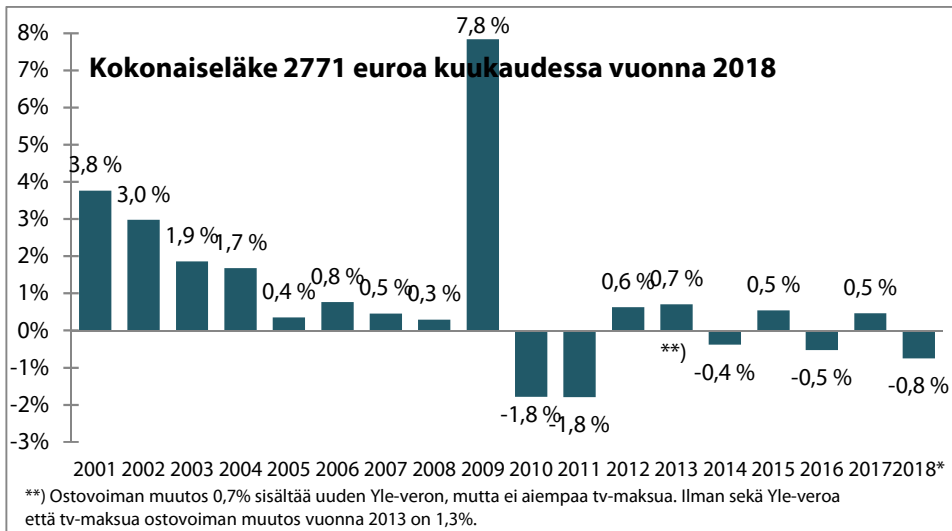
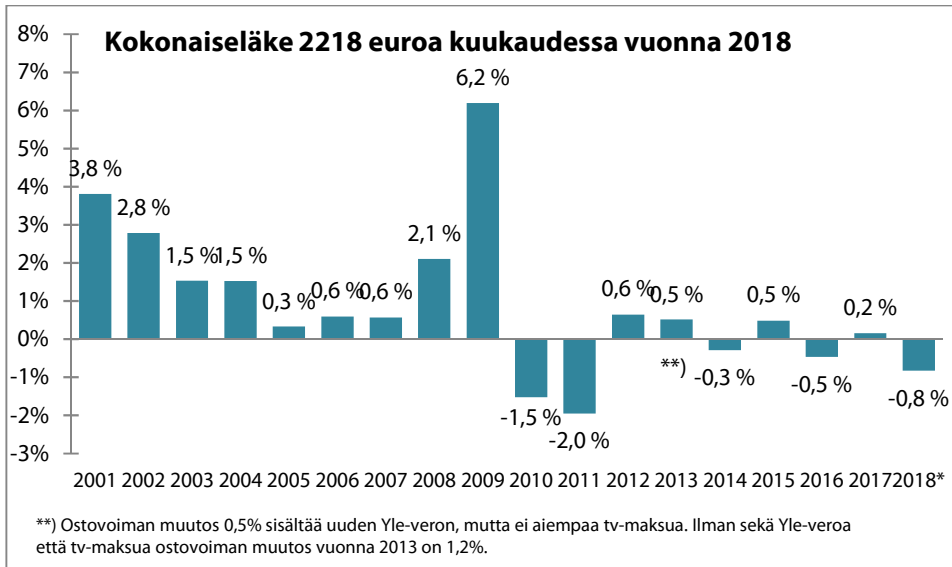
Kuvioista erottuu etenkin vuosi 2009, jolloin eläkeläisten ostovoima kehittyi aiempia vuosia selvästi suotuisammin. Kovaa ostovoiman nousua selitti olematon in-

flaatio kyseisenä vuonna ja suuret eläkkeiden indeksikorotukset vuoden 2008 poikkeuksellisen nopeasta inflaatiosta johtuen. Eläkkeiden verotuksen keveneminen lisäsi ostovoimaa entisestään.

Kuvio 20, 21 ja 22 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2001-2018* (eläkkeitä tarkistettu vuosittain indeksien ja muiden muutosten mukaisesti).



Kuvio 23, 24 ja 25 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2001-2018* (eläkkeitä tarkistettu vuosittain indeksien ja muiden muutosten mukaisesti).



Vuonna 2015 ostovoimaa heikensi sekä kansan- että työeläkeindeksikorotusten jäädyttäminen 0,4 prosenttiin. Sen vaikutusta kompensoi kuitenkin kolmella alimmalla tulotasolla verotuksen keventäminen ja 0,2 prosentin verran miinusmerkkinen inflaatio. Ostovoima kasvoi kolmella alimmalla eläketasolla 1,3 prosenttia ja kolmella ylimmällä puolisen prosenttia. myös keskimääräisellä eläkkeellä, 0,8 prosenttia edellisvuodesta.

Deflatorinen kuluttajahintaindeksi vuotena 2015 leikkasi kansaneläkkeitä vuodelle 2016. Ostovoiman heikentymistä tosin hillitsi matala, noin 0,4 prosentin inflaatio. Eläkkeiden verotus pysyi jokseenkin edeltävän vuoden tasolla.

Vuodelle 2017 tehty leikkaus kansaneläkeindeksiin pienensi etenkin pienimpien eläkkeiden ostovoimaa. Samalla ansiotulojen verotuksen ja eläketulon lisäveron kevennykset paransivat keski- ja sitä suurempituloisten eläkkeitä. Vuosi 2017 on vaalikauden ajalta ainoa vuosi, jolloin eläkkeiden ostovoima on parantunut edeltävästä jollain tulotasoilla - joskaan sinäkään vuonna ei jokaisella.

Kuluvalla vuodelle kansaneläkeindeksi jäädytettiin edeltävän vuoden tasolle. Inflaatioennusteen ollessa samaan aikaan 1,1 prosenttia eivät veronkevennyksetkään estä ostovoiman heikentymistä kaikilla esimerkkitulotasoilla. Pienimmillä tulotasoilla ostovoima pysyy miltei ennallaan veronkevennyksien ansiosta.

Kuvioiden perusteena olevat tarkemmat luvut, kuten myös pelkän kansaneläkkeen ja takuueläkkeen saajan sekä parisuhteessa elävän keskieläkettä saavan ostovoiman kehitys ovat liitteessä 3.

4.4 Kuluva vaalikauden ostovoimakehitys

Eläkkeen ostovoima on heikentynyt kuluvalle vaalikaudella toistaiseksi kaikilla selvityksen esimerkkitulotasoilla. Vähiten se on heikentynyt suurimmalta esimerkkieläketulotasolta: 0,1 prosenttia. Viidellä alemmalla tulotasolla ostovoima on heikentynyt 0,8-1,3 prosenttia (kts. kuvio 26).

Eläkeläisten – etenkin pienituloisten eläkeläisten - ostovoimaa on nakertanut eläkeindeksien leikkaukset ja jäädytykset. Eläkkeiden ostovoima pienentyi tänä vuonna 953 euron kuukausieläkettä saavalla 1,3 prosenttia ja 1 247 euron kuukausieläkkeellä vastaavasti 0,8 prosenttia vuoteen 2015 nähden.

Indeksileikkauksista ja -jäädytyksistä huolimatta kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten ostovoima olisi voinut heikentyä enemmänkin, ellei inflaatio olisi ollut samaan aikaan historiallisen alhaista. Mikäli 1,1 prosentin inflaatioennuste vuodelle 2018 toteutuu, kuluttajahintojen nousu 2014-2018 on yhteensä noin 2,0 prosenttia.

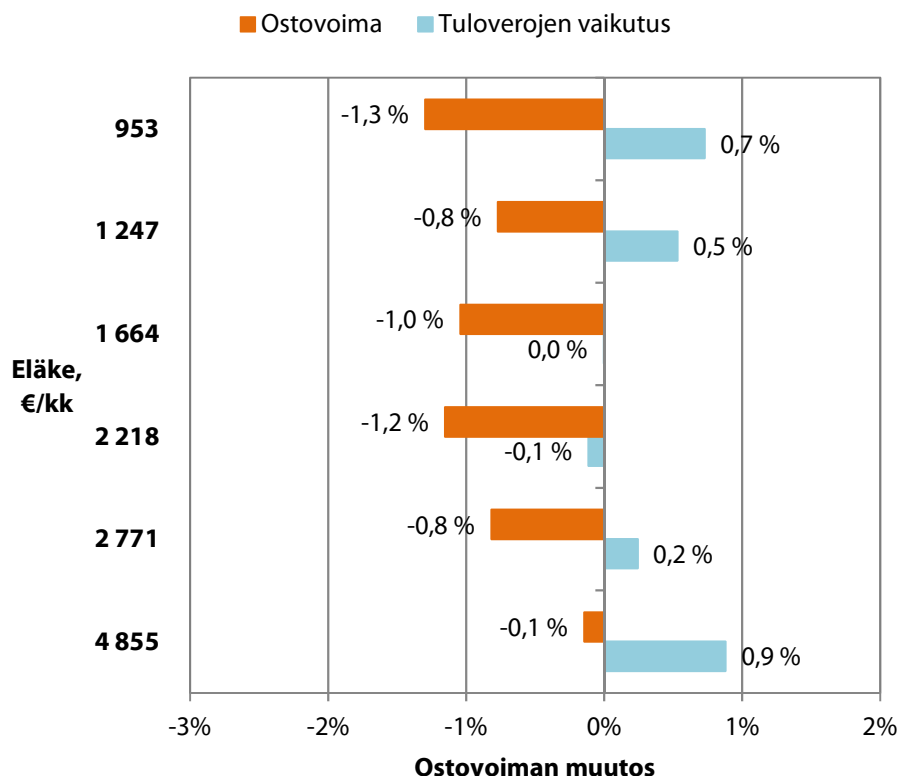
Ostovoiman heikentymistä on hidastanut pienimpien ja suurimpien eläkkeiden verotuksen keventyminen. Selvityksen kahdella keskimmaisella eläketulolla

(1 664e/kk & 2 218e/kk) verotus on pysynyt vaalikauden aikana liki ennallaan, siinä missä muiden eläketulojen verotus on hieman keventynyt. Pienimmillä ja suurimmilla eläketulotasolla verotus on keventynyt vaalikauden aikana 0,2-0,9 prosenttia.

Kuluttajahintojen odotetaan nousevan tulevana, vaalikauden viimeisenä vuonna valtiovarainministeriön ennusteen mukaan 1,4 prosenttia. Se olisi vaalikauden suurin vuosimuutos kuluttajahintoihin. Mikäli ensi vuonna kansaneläkeindeksin indeksikorotukset jätetään hallituksen esityksen 123/2017 mukaisesti tekemättä, vaatisi eläkkeiden ostovoiman säilyttäminen edeltävän vuoden tasolla melko tuntuvia-kin kevennyksiä eläkkeiden verotukseen.

Eläkkeiden ostovoiman kehitys oli vaalikaudella 2011-2015 eläkeläiselle huomattavasti suotuisampaa. Ostovoima parantui suunnilleen keskieläkettä vastaavalla tulotasolla 2,4 prosenttia. Kahdella pienimmällä esimerkkieläkkeellä ostovoima koheni 3,7-4,3 prosenttia; toiseksi ja kolmanneksi suurimmilla eläketulotasolla vajaan prosentin. Ostovoima sen sijaan heikkeni vertailun korkeimmalla eläketulon tasolla 1,4 prosenttia, mikä oli suurelta osin seurausta verotuksen kiristymisestä. (Kirkko-Jaakkola 2015)

Kuvio 26 Nettoeläkkeen ostovoiman muutos kuluvalle vaalikaudella ja tuloveroprosentin muutoksen vaikutus



5 LOPUKSI

Eläketulosta jää vuonna 2018 huomattavasti suurempi osuus käytettäväksi kuin mitä vuosituhannen vaihteen tuloveroprosenteilla jäisi. Pelkkää työeläkettä saavan ostovoiman kasvusta reilusti yli puolet on ollut seurausta tuloverotuksen kevenemisestä. Työeläkeindeksin reaalikehitys muodostaa loppuosan ostovoiman kasvusta.

Eläketulojen ostovoima on vuonna 2018 heikentynyt vuoteen 2015 nähden selvityksen kaikilla esimerkkitulotasolla. Se on osin johtunut kansaneläkeindeksin leikkauksesta ja jäädytyksistä. Eläketulovähennyksien ollessa riippuvaisia kansaneläkkeen määrästä, kansaneläkeindeksin heikentymisellä on ollut vaikutusta siten myös työeläkkeensaajien verotukseen.

Kuluvalla vaalikaudella eläkkeiden verotus on pysynyt selvityksen kahdella keskimäisellä esimerkkitulotasolla käytännössä ennallaan. Muilla tulotasolla verotus on keventynyt hieman.

LÄHTEITÄ

Ahonen K., Palomäki L-M., Polvinen A (2018). Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2017. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 3/2018.

Eläketurvakeskus (2018). Eläketurvakeskuksen tilastotietokanta. <http://tilastot.etk.fi/?lang=3>.

Eläketurvakeskus (2017). Tiedote 14.6.2017: Kolmasosa osittaisen eläkkeen ottaneista ilman työtä. <https://www.etk.fi/tiedote/kolmasosa-osittaisen-elakkeen-ottaneista-ilman-tyota/> Viitattu 12.6.2018.

Kannisto, J. (2017). Eläkkeellä ja työssä. Tilasto eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2016. Eläketurvakeskuksen tilastoja 12/2017.

Kirkko-Jaakkola, M. (2011). Mitä eläkeverotuksessa on tapahtunut? Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000–2011. Verotietoa 62. Veronmaksajain Keskusliitto.

Kotamäki, M. ja Kärkkäinen O. (2017). Mikä lääke eläkeläisköyhyyteen? *Yhteiskuntapolitiikka*. 82(5) 586-596.

Kuivalainen S., Rantala J., Ahonen K., Kuitto K. ja Palomäki L-M. (2017). Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo 1995-2015. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 1/2017.

Kurjenoja, J. (2009). Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla. Verotietoa 55. Veronmaksajain Keskusliitto.

Nivalainen S. ja Tenhunen S. (2018). Eläketietous, taloudellisten kannustimien vaikuttavuus ja eläkeaikeet. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 1/2018.

OECD (2017). Pensions at a Glance 2017: OECD and G20 Indicators, OECD Publishing.

Tilastokeskus (2018). Tilastokeskuksen tilastotietokanta (tulonjakotilastot). <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/> . Viitattu 19.6.2018.

Valtiovarainministeriö (2018). Taloudellinen katsaus 18.6.2018.

Verohallinto (2018). Verohallinnon tilastotietokanta <http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/>.

ELÄKKEENSAAJAN TULOVEROPERUSTEITA 2000-2018

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kansaneläke, 1. kr, yksin. euroa/kk*	446,5	464,0	488	493,5	496,4	505,2	515,9	524,9	558,5	584,1	584,1	586,5	608,6	630,0	633,9	636,6	634,3	628,9	628,9
Kansaneläke, 1. kr, puol. euroa/kk*	391,5	406,8	429	434,2	436,7	445,4	455,3	463,3	495,4	518,1	518,1	520,2	539,9	558,8	562,3	564,7	562,6	557,8	557,8
Kunnallisver. eläketulovähennys, kerroin	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,37	1,39	1,39	1,393	1,393
Kunnallisver. eläketulovähennys, täysi määrä, yksin.	5.870	6.273	6.540	6.640	6.690	6.810	6.950	7.150	7.710	8.130	8.130	8.170	8.530	8.880	8.950	9.140	9.110	9.040	9.040
Kunnallisver. eläketulovähennys, täysi määrä, puol.	4.962	5.332	5.580	5.660	5.710	5.830	5.960	6.140	6.670	8.130	8.130	8.170	8.530	8.880	8.950	9.140	9.110	9.040	9.040
Kunnallisver. eläketulovähennys, alenema	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	62 %	56 %	55 %	55 %	55 %	55 %	54 %	54 %	51 %	51 %
Valtionver. eläketulovähennys, kerroin	2,22	2,22	2,22	2,22	2,22	2,22	2,22	2,22	3,53	3,65	3,78	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,81	3,81
Valtionver. eläketulovähennys, täysi määrä	3.902	1.463	1.500	1.550	1.530	1.430	1.460	1.590	11.060	12.490	11.300	11.150	11.660	12.630	12.610	12.540	12.230	11.860	11.560
Valtionver. eläketulovähennys, alenema	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	53 %	46 %	46 %	44 %	44 %	44 %	44 %	44 %	44 %	38 %	38 %
Valtionver. invalidivähennys, täysi määrä	111	111	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115
Kunnallisverotuksen invalidivähennys, täysi määrä	437	437	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440	440
Kunnallisverotuksen perusvähennys, enimmäismäärä	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	1.480	2.200	2.250	2.850	2.880	2.930	2.970	3.020	3.060	3.100
alenema enimmäismäärän ylittävistä tuloista	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	19 %	18 %	18 %	18 %	18 %
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	17,65	17,67	17,78	18,04	18,12	18,29	18,39	18,45	18,55	18,59	18,97	19,16	19,25	19,38	19,74	19,82	19,85	19,90	19,86
Sairausvakuutusmaksu	3,2 %	2,7 %	1,9 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %													
Sairausvakuutusmaksu 2006-																			
sairaanhoitomaksu, eläkkeen- ja etuudensaajat							1,50 %	1,45 %	1,41 %	1,45 %	1,64 %	1,36 %	1,39 %	1,47 %	1,49 %	1,49 %	1,47 %	1,45 %	1,53 %
Keskimääräinen kirkollisveroprosentti**	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,33 %	1,33 %	1,33 %	1,33 %	1,32 %	1,33 %	1,39 %	1,40 %	1,41 %	1,42 %	1,43 %	1,37 %	1,37 %	1,39 %
Eläketulon lisävero, alaraja														45.000	45.000	45.000	45.000	47.000	47.000
														6,00 %	6,00 %	6,00 %	6,00 %	5,85 %	5,85 %
Yleisradiovero														0,68 %	0,68 %	0,68 %	0,68 %	0,68 %	2,50 %
pienin perittävä määrä, €														50	51	51	70	70	>0
suurin perittävä määrä, €														140	143	143	143	143	163

*Eläkevähenteisen kansaneläkkeen täysi määrä 1. kuntaryhmässä; 2008 kuntaryhmät poistuivat.

Sisältää 2001, 2005, 2006 ja 2008 tasokorotukset.

** Keskimääräisen kirkollisveroprosentin laskutapa muutettu vuodesta 2011, jolloin muutos oli todellisesti 0,01 %-yks

VALTION TULOVEROASTEIKOT 2000-2015

2000:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2004:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2008:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2012:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti
	8.006	8	5,0 %		0	0	-		0	0	-		0	0	-
	10.697	143	15,0 %		11.700	8	11,0 %		12.600	8	8,5 %		16.100	8	6,5 %
	13.623	582	19,0 %		14.500	316	15,0 %		20.800	705	19,0 %		23.900	515	17,5 %
	19.005	1.605	25,0 %		20.200	1.171	21,0 %		34.000	3.213	23,5 %		39.100	3.175	21,5 %
	29.937	4.338	31,0 %		31.500	3.544	27,0 %		62.000	9.793	31,5 %		70.300	9.883	29,75 %
	52.979	11.481	37,5 %		55.800	10.105	34,0 %								
2001:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2005:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2009:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2013:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti
	0	0	0,0 %		0	0	-		0	0	-		16.100	8	-
	11.100	8	14,0 %		12.000	8	10,5 %		13.100	8	7,0 %		23.900	515	17,5 %
	14.296	456	18,0 %		15.400	365	15,0 %		21.700	610	18,0 %		39.100	3.175	21,5 %
	19.678	1.425	24,0 %		20.500	1.130	20,5 %		35.300	3.058	22,0 %		70.300	9.883	29,75 %
	30.947	4.129	30,0 %		32.100	3.508	26,5 %		64.500	9.482	30,5 %		100.000	18.718,75	31,75 %
	54.661	11.243	37,0 %		56.900	10.080	33,5 %								
2002:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2006:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2010:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2014:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti
	0	0	0,0 %		0	0	-		0	0	-		16.300	8	6,5 %
	11.500	8	13,0 %		12.200	8	9,0 %		15.200	8	6,5 %		24.300	528	17,5 %
	14.300	372	17,0 %		17.000	440	14,0 %		22.600	489	17,5 %		39.700	3.223	21,5 %
	19.700	1.290	23,0 %		20.000	860	19,5 %		36.800	2.974	21,5 %		71.400	10.039	29,75 %
	30.900	3.866	29,0 %		32.800	3.356	25,0 %		66.400	9.338	30,0 %		100.000	18.547,00	31,75 %
	54.700	10.768	36,0 %		58.200	9.706	32,5 %								
2003:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2007:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2011:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti	2015:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero-prosentti
	0	0	-		0	0	-		0	0	-		16.500	8	6,5 %
	11.600	8	12,0 %		12.400	8	9,0 %		15.600	8	6,5 %		24.700	541	17,5 %
	14.400	344	16,0 %		20.400	728	19,5 %		23.200	502	17,5 %		40.300	3.271	21,5 %
	20.000	1.240	22,0 %		33.400	3.263	24,0 %		37.800	3.057	21,5 %		71.400	9.958	29,75 %
	31.200	3.704	28,0 %		60.800	9.839	32,0 %		68.200	9.593	30,0 %		90.000	15.491,00	31,75 %
	55.200	10.424	35,0 %												

VERONMAKSAJAT

VALTION TULOVEROASTEIKOT 2016-2018

2016:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero- prosentti
	0	0	-
	16.700	8	6,5 %
	25.000	548	17,5 %
	40.800	3.313	21,5 %
	72.300	10.085	31,75 %

2017:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero- prosentti
	0	0	-
	16.900	8	6,25 %
	25.300	533	17,5 %
	41.200	3.316	21,5 %
	73.100	10.174	31,50 %

2018:	alaraja, €	vero rajalla, €	vero- prosentti
	0	0	-
	17.200	8	6,0 %
	25.700	518	17,25 %
	42.400	3.399	21,25 %
	74.200	10.156	31,25 %

Palkan- ja eläkkeensaajan veroprosentit 2018

Laskelmissa mukana valtion tulovero, keskimääräinen kunnallisvero ja kirkollisvero, sairausvakuutuksen päiväraha- ja sairaanhoitomaksu, palkansaajan työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu ja Yle-vero sekä viran puolesta tehtävät vähennykset.

Tulo e/v.	Palkansaaja alle 53 v.	Palkansaaja 53-62 v.	Eläkkeensaaja
1000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
2000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
3000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
4000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
5000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
6000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
7000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
8000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
9000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
10000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
11000	8,3 %	9,8 %	0,0 %
12000	8,3 %	9,8 %	3,1 %
13000	8,3 %	9,8 %	6,0 %
14000	8,3 %	9,8 %	8,4 %
15000	10,1 %	11,3 %	10,7 %
16000	11,4 %	12,6 %	12,8 %
17000	12,9 %	14,0 %	14,5 %
18000	14,2 %	15,3 %	16,1 %
19000	15,3 %	16,4 %	17,5 %
20000	16,4 %	17,5 %	18,8 %
21000	17,6 %	18,6 %	19,9 %
22000	18,6 %	19,6 %	20,9 %
23000	19,5 %	20,5 %	21,6 %
24000	20,3 %	21,3 %	22,1 %
25000	21,1 %	22,1 %	23,0 %
26000	21,7 %	22,8 %	23,7 %
27000	22,3 %	23,4 %	24,3 %
28000	22,8 %	23,9 %	24,6 %
29000	23,2 %	24,3 %	24,8 %
30000	23,9 %	24,8 %	25,0 %
31000	24,6 %	25,5 %	25,6 %
32000	25,2 %	26,1 %	26,3 %
33000	25,8 %	26,8 %	26,9 %
34000	26,4 %	27,3 %	27,5 %
35000	27,0 %	27,9 %	28,0 %
36000	27,6 %	28,5 %	28,5 %
37000	28,1 %	29,0 %	29,0 %
38000	28,6 %	29,5 %	29,5 %
39000	29,1 %	30,0 %	29,9 %
40000	29,5 %	30,4 %	30,3 %
41000	30,0 %	30,9 %	30,7 %
42000	30,4 %	31,3 %	31,1 %
43000	30,8 %	31,7 %	31,4 %
44000	31,1 %	32,0 %	31,6 %
45000	31,5 %	32,4 %	31,9 %
46000	31,8 %	32,7 %	32,2 %
47000	32,1 %	33,1 %	32,4 %
48000	32,5 %	33,4 %	32,8 %
49000	32,8 %	33,7 %	33,1 %
50000	33,2 %	34,1 %	33,5 %

Tulo e/v.	Palkansaaja alle 53 v.	Palkansaaja 53-62 v.	Eläkkeensaaja
51000	33,5 %	34,4 %	33,8 %
52000	33,9 %	34,7 %	34,1 %
53000	34,2 %	35,1 %	34,4 %
54000	34,5 %	35,4 %	34,7 %
55000	34,8 %	35,7 %	35,0 %
56000	35,1 %	35,9 %	35,2 %
57000	35,4 %	36,2 %	35,5 %
58000	35,6 %	36,5 %	35,7 %
59000	35,9 %	36,7 %	36,0 %
60000	36,1 %	37,0 %	36,2 %
61000	36,4 %	37,2 %	36,4 %
62000	36,6 %	37,5 %	36,7 %
63000	36,8 %	37,7 %	36,9 %
64000	37,0 %	37,9 %	37,1 %
65000	37,2 %	38,1 %	37,3 %
66000	37,5 %	38,3 %	37,5 %
67000	37,6 %	38,5 %	37,6 %
68000	37,8 %	38,7 %	37,8 %
69000	38,0 %	38,9 %	38,0 %
70000	38,2 %	39,1 %	38,2 %
71000	38,4 %	39,2 %	38,3 %
72000	38,6 %	39,4 %	38,5 %
73000	38,7 %	39,6 %	38,7 %
74000	38,9 %	39,7 %	38,8 %
75000	39,0 %	39,9 %	39,1 %
76000	39,2 %	40,1 %	39,3 %
77000	39,3 %	40,2 %	39,6 %
78000	39,5 %	40,4 %	39,9 %
79000	39,6 %	40,5 %	40,1 %
80000	39,8 %	40,6 %	40,4 %
81000	39,9 %	40,8 %	40,6 %
82000	40,0 %	40,9 %	40,8 %
83000	40,2 %	41,0 %	41,1 %
84000	40,4 %	41,2 %	41,3 %
85000	40,6 %	41,3 %	41,5 %
86000	40,8 %	41,6 %	41,7 %
87000	41,1 %	41,8 %	41,9 %
88000	41,3 %	42,0 %	42,1 %
89000	41,5 %	42,2 %	42,3 %
90000	41,7 %	42,4 %	42,5 %
91000	41,9 %	42,6 %	42,7 %
92000	42,1 %	42,8 %	42,9 %
93000	42,3 %	43,0 %	43,1 %
94000	42,5 %	43,2 %	43,3 %
95000	42,6 %	43,3 %	43,4 %
96000	42,8 %	43,5 %	43,6 %
97000	43,0 %	43,7 %	43,8 %
98000	43,1 %	43,8 %	43,9 %
99000	43,3 %	44,0 %	44,1 %
100000	43,4 %	44,1 %	44,3 %

ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMA TULOTASOITTAIN 2000-2018*

* Inflaatio 2018 = 1,1 %

** Vuonna 2013 voimaan tullut yleisradiovero laskettu mukaan veroprosenttiin, mutta tv-maksun poistumista ei huomioitu ostovoimaa mahdollisesti lisäävänä tekijänä.

Taulukko 1. Kokonaiseläke 953 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	8.016	7,2 %	7.439			3,4 %		9.655
2001	8.421	6,7 %	7.857	418	5,6 %	2,5 %	3,0 %	9.946
2002	8.711	6,4 %	8.154	297	3,8 %	1,6 %	2,2 %	10.163
2003	8.843	6,4 %	8.277	123	1,5 %	0,9 %	0,6 %	10.225
2004	8.932	6,5 %	8.352	75	0,9 %	0,2 %	0,7 %	10.298
2005	9.066	6,6 %	8.467	116	1,4 %	0,9 %	0,5 %	10.349
2006	9.230	6,6 %	8.621	153	1,8 %	1,8 %	0,1 %	10.354
2007	9.457	6,6 %	8.833	212	2,5 %	2,5 %	0,0 %	10.354
2008	9.934	5,9 %	9.348	515	5,8 %	4,1 %	1,7 %	10.527
2009	10.411	5,5 %	9.839	491	5,2 %	0,0 %	5,2 %	11.080
2010	10.427	3,5 %	10.063	224	2,3 %	1,2 %	1,1 %	11.196
2011	10.526	3,5 %	10.158	95	0,9 %	3,5 %	-2,5 %	10.922
2012	10.914	2,0 %	10.691	533	5,2 %	2,8 %	2,4 %	11.180
2013	11.254	2,6 %	10.964	273	2,6 %	1,4 %	1,1 %	11.302
2014	11.372	2,6 %	11.073	109	1,0 %	1,1 %	-0,1 %	11.295
2015	11.419	1,9 %	11.197	124	1,1 %	-0,2 %	1,3 %	11.445
2016	11.401	1,9 %	11.187	-9	-0,1 %	0,4 %	-0,4 %	11.393
2017	11.399	1,9 %	11.187	-1	0,0 %	0,7 %	-0,7 %	11.310
2018*	11.435	1,2 %	11.296	110	1,0 %	1,1 %	-0,1 %	11.296

Taulukko 2. Kokonaiseläke 1247 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	10.416	17,2 %	8.624			3,4 %		11.194
2001	10.920	15,3 %	9.249	625	7,2 %	2,5 %	4,6 %	11.709
2002	11.298	14,7 %	9.637	388	4,2 %	1,6 %	2,6 %	12.012
2003	11.488	14,7 %	9.799	162	1,7 %	0,9 %	0,8 %	12.105
2004	11.629	14,9 %	9.897	98	1,0 %	0,2 %	0,8 %	12.203
2005	11.803	15,0 %	10.032	136	1,4 %	0,9 %	0,5 %	12.262
2006	12.027	15,1 %	10.211	179	1,8 %	1,8 %	0,0 %	12.264
2007	12.329	15,1 %	10.467	256	2,5 %	2,5 %	0,0 %	12.269
2008	12.841	14,4 %	10.992	525	5,0 %	4,1 %	0,9 %	12.378
2009	13.472	13,7 %	11.627	635	5,8 %	0,0 %	5,8 %	13.093
2010	13.504	12,1 %	11.876	249	2,1 %	1,2 %	0,9 %	13.213
2011	13.672	12,0 %	12.025	149	1,3 %	3,5 %	-2,2 %	12.929
2012	14.169	11,0 %	12.614	589	4,9 %	2,8 %	2,0 %	13.191
2013	14.580	11,6 %	12.894	279	2,2 %	1,4 %	0,8 %	13.291
2014	14.768	11,8 %	13.031	137	1,1 %	1,1 %	0,0 %	13.291
2015	14.827	11,1 %	13.177	146	1,1 %	-0,2 %	1,3 %	13.469
2016	14.821	11,1 %	13.173	-4	0,0 %	0,4 %	-0,4 %	13.416
2017	14.885	11,1 %	13.237	64	0,5 %	0,7 %	-0,2 %	13.383
2018*	14.958	10,6 %	13.365	128	1,0 %	1,1 %	-0,1 %	13.365

ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMA TULOTASOITTAIN 2000-2018*

* Inflaatio 2018 = 1,1 %

** Vuonna 2013 voimaan tullut yleisradiovero laskettu mukaan veroprosenttiin, mutta tv-maksun poistumista ei huomiota ostovoimaa mahdollisesti lisäävänä tekijänä.

Taulukko 3. Kokonaiseläke 1664 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	14.400	27,2 %	10.483			3,4 %		13.606
2001	14.980	25,3 %	11.190	707	6,7 %	2,5 %	4,1 %	14.165
2002	15.418	24,2 %	11.687	497	4,4 %	1,6 %	2,8 %	14.568
2003	15.685	23,9 %	11.936	249	2,1 %	0,9 %	1,2 %	14.746
2004	15.889	23,9 %	12.091	155	1,3 %	0,2 %	1,1 %	14.909
2005	16.037	23,5 %	12.269	177	1,5 %	0,9 %	0,6 %	14.995
2006	16.304	23,0 %	12.554	285	2,3 %	1,8 %	0,6 %	15.079
2007	16.664	23,0 %	12.831	278	2,2 %	2,5 %	-0,2 %	15.041
2008	17.064	19,8 %	13.685	854	6,7 %	4,1 %	2,5 %	15.411
2009	17.910	18,9 %	14.525	840	6,1 %	0,0 %	6,1 %	16.357
2010	17.957	18,7 %	14.594	69	0,5 %	1,2 %	-0,7 %	16.237
2011	18.200	18,7 %	14.801	208	1,4 %	3,5 %	-2,0 %	15.914
2012	18.858	18,4 %	15.386	584	3,9 %	2,8 %	1,1 %	16.089
2013	19.391	19,1 %	15.684	299	1,9 %	1,4 %	0,5 %	16.167
2014	19.657	19,4 %	15.850	165	1,1 %	1,1 %	0,0 %	16.167
2015	19.735	18,8 %	16.029	180	1,1 %	-0,2 %	1,3 %	16.384
2016	19.735	18,8 %	16.027	-2	0,0 %	0,4 %	-0,4 %	16.322
2017	19.853	18,6 %	16.159	132	0,8 %	0,7 %	0,1 %	16.337
2018*	19.963	18,8 %	16.213	54	0,3 %	1,1 %	-0,8 %	16.213

Taulukko 4. Kokonaiseläke 2218 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	19.200	30,8 %	13.286			3,4 %		17.245
2001	19.973	29,2 %	14.141	854	6,4 %	2,5 %	3,8 %	17.901
2002	20.558	28,2 %	14.761	620	4,4 %	1,6 %	2,8 %	18.398
2003	20.913	27,7 %	15.120	360	2,4 %	0,9 %	1,5 %	18.679
2004	21.185	27,4 %	15.380	260	1,7 %	0,2 %	1,5 %	18.964
2005	21.383	27,2 %	15.567	187	1,2 %	0,9 %	0,3 %	19.026
2006	21.738	26,7 %	15.934	367	2,4 %	1,8 %	0,6 %	19.139
2007	22.219	26,1 %	16.420	486	3,0 %	2,5 %	0,6 %	19.247
2008	22.752	23,3 %	17.451	1.031	6,3 %	4,1 %	2,1 %	19.652
2009	23.880	22,4 %	18.531	1.080	6,2 %	0,0 %	6,2 %	20.868
2010	23.943	22,9 %	18.470	-61	-0,3 %	1,2 %	-1,5 %	20.550
2011	24.266	22,8 %	18.740	270	1,5 %	3,5 %	-2,0 %	20.149
2012	25.144	22,9 %	19.391	651	3,5 %	2,8 %	0,6 %	20.278
2013	25.854	23,5 %	19.773	382	2,0 %	1,4 %	0,5 %	20.382
2014	26.209	24,0 %	19.924	152	0,8 %	1,1 %	-0,3 %	20.323
2015	26.314	24,1 %	19.978	54	0,3 %	-0,2 %	0,5 %	20.420
2016	26.314	24,2 %	19.957	-21	-0,1 %	0,4 %	-0,5 %	20.324
2017	26.471	23,9 %	20.133	176	0,9 %	0,7 %	0,2 %	20.355
2018*	26.617	24,2 %	20.185	52	0,3 %	1,1 %	-0,8 %	20.185

ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMA TULOTASOITTAIN 2000-2018*

* Inflaatio 2018 = 1,1 %

** Vuonna 2013 voimaan tullut yleisradiovero laskettu mukaan veroprosenttiin, mutta tv-maksun poistumista ei huomioitu ostovoimaa mahdollisesti lisäävänä tekijänä.

Taulukko 5. Kokonaiseläke 2771 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	24.000	34,0 %	15.840			3,4 %		20.559
2001	24.966	32,5 %	16.852	1.012	6,4 %	2,5 %	3,8 %	21.333
2002	25.692	31,4 %	17.625	772	4,6 %	1,6 %	3,0 %	21.968
2003	26.136	30,7 %	18.112	488	2,8 %	0,9 %	1,9 %	22.376
2004	26.472	30,3 %	18.451	339	1,9 %	0,2 %	1,7 %	22.751
2005	26.724	30,1 %	18.680	229	1,2 %	0,9 %	0,4 %	22.831
2006	27.168	29,5 %	19.153	473	2,5 %	1,8 %	0,8 %	23.005
2007	27.768	29,0 %	19.715	562	2,9 %	2,5 %	0,5 %	23.110
2008	28.428	27,6 %	20.582	867	4,4 %	4,1 %	0,3 %	23.178
2009	29.832	25,6 %	22.195	1.613	7,8 %	0,0 %	7,8 %	24.994
2010	29.916	26,3 %	22.062	-133	-0,6 %	1,2 %	-1,8 %	24.547
2011	30.324	26,1 %	22.421	359	1,6 %	3,5 %	-1,8 %	24.107
2012	31.416	26,2 %	23.197	775	3,5 %	2,8 %	0,6 %	24.257
2013	32.304	26,6 %	23.699	502	2,2 %	1,4 %	0,7 %	24.429
2014	32.748	27,1 %	23.857	158	0,7 %	1,1 %	-0,4 %	24.334
2015	32.880	27,2 %	23.936	79	0,3 %	-0,2 %	0,5 %	24.466
2016	32.880	27,3 %	23.897	-39	-0,2 %	0,4 %	-0,5 %	24.337
2017	33.072	26,9 %	24.184	287	1,2 %	0,7 %	0,5 %	24.450
2018*	33.252	27,0 %	24.266	82	0,3 %	1,1 %	-0,8 %	24.266

Taulukko 6. Kokonaiseläke 4855 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	42.000	41,4 %	24.612			3,4 %		31.945
2001	43.691	39,9 %	26.258	1.646	6,7 %	2,5 %	4,1 %	33.240
2002	44.976	38,7 %	27.570	1.312	5,0 %	1,6 %	3,4 %	34.365
2003	45.756	37,8 %	28.460	890	3,2 %	0,9 %	2,3 %	35.159
2004	46.356	37,2 %	29.112	651	2,3 %	0,2 %	2,1 %	35.896
2005	46.788	36,9 %	29.523	412	1,4 %	0,9 %	0,5 %	36.083
2006	47.568	36,0 %	30.444	920	3,1 %	1,8 %	1,3 %	36.566
2007	48.624	35,5 %	31.362	919	3,0 %	2,5 %	0,5 %	36.763
2008	49.788	35,2 %	32.263	900	2,9 %	4,1 %	-1,2 %	36.332
2009	52.260	34,4 %	34.283	2.020	6,3 %	0,0 %	6,3 %	38.606
2010	52.392	34,0 %	34.571	288	0,8 %	1,2 %	-0,4 %	38.464
2011	53.100	33,8 %	35.146	575	1,7 %	3,5 %	-1,8 %	37.788
2012	55.020	34,0 %	36.323	1.177	3,4 %	2,8 %	0,5 %	37.984
2013	56.580	35,9 %	36.246	-78	-0,2 %	1,4 %	-1,6 %	37.362
2014	57.360	36,4 %	36.498	252	0,7 %	1,1 %	-0,4 %	37.228
2015	57.588	36,4 %	36.641	143	0,4 %	-0,2 %	0,6 %	37.452
2016	57.588	36,3 %	36.695	54	0,1 %	0,4 %	-0,2 %	37.370
2017	57.936	36,0 %	37.071	375	1,0 %	0,7 %	0,3 %	37.478
2018*	58.260	35,8 %	37.398	327	0,9 %	1,1 %	-0,2 %	37.398

ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMA TULOTASOITTAIN 2000-2018*

* Inflaatio 2018 = 1,1 %

** Vuonna 2013 voimaan tullut yleisradiovero laskettu mukaan veroprosenttiin, mutta tv-maksun poistumista ei huomioitu ostovoimaa mahdollisesti lisäävänä tekijänä.

Taulukko 7. Eläkeläispuolisot, molempien kokonaiseläke 1 664 euroa kuukaudessa vuonna 2018

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	28.800	27,2 %	20.966			3,4 %		27.213
2001	29.960	25,5 %	22.320	1.353	6,5 %	2,5 %	3,8 %	28.254
2002	30.837	24,6 %	23.251	931	4,2 %	1,6 %	2,6 %	28.981
2003	31.370	24,3 %	23.747	496	2,1 %	0,9 %	1,2 %	29.336
2004	31.777	24,2 %	24.087	340	1,4 %	0,2 %	1,2 %	29.700
2005	32.075	24,0 %	24.377	290	1,2 %	0,9 %	0,3 %	29.794
2006	32.608	23,5 %	24.945	568	2,3 %	1,8 %	0,6 %	29.961
2007	33.328	23,6 %	25.463	518	2,1 %	2,5 %	-0,4 %	29.848
2008	34.128	21,3 %	26.858	1.395	5,5 %	4,1 %	1,3 %	30.246
2009	35.820	18,9 %	29.050	2.191	8,2 %	0,0 %	8,2 %	32.714
2010	35.914	18,7 %	29.187	137	0,5 %	1,2 %	-0,7 %	32.474
2011	36.400	18,7 %	29.603	416	1,4 %	3,5 %	-2,0 %	31.828
2012	37.716	18,4 %	30.771	1.169	3,9 %	2,8 %	1,1 %	32.179
2013	38.781	19,1 %	31.369	597	1,9 %	1,4 %	0,5 %	32.335
2014	39.314	19,4 %	31.699	331	1,1 %	1,1 %	0,0 %	32.333
2015	39.471	18,8 %	32.058	359	1,1 %	-0,2 %	1,3 %	32.768
2016	39.471	18,8 %	32.054	-4	0,0 %	0,4 %	-0,4 %	32.644
2017	39.706	18,6 %	32.319	265	0,8 %	0,7 %	0,1 %	32.674
2018*	39.925	18,8 %	32.427	108	0,3 %	1,1 %	-0,8 %	32.427

Taulukko 8. Perheetön eläkeläinen, kansaneläke 628,55 euroa vuonna 2018 täydennettynä takuueläkkeellä (1.3.2011 alkaen), jolloin kokonaiseläke 775,27 euroa kuukaudessa.

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettä- vissä oleva tulo, €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2018* hinnoin
2000	5.358		5.358			3,4 %		6.955
2001	5.654		5.654	296	5,5 %	2,5 %	2,9 %	7.158
2002	5.851		5.851	197	3,5 %	1,6 %	1,9 %	7.293
2003	5.921		5.921	70	1,2 %	0,9 %	0,3 %	7.315
2004	5.957		5.957	35	0,6 %	0,2 %	0,4 %	7.345
2005	6.049		6.049	92	1,5 %	0,9 %	0,7 %	7.393
2006	6.150		6.150	101	1,7 %	1,8 %	-0,1 %	7.387
2007	6.298		6.298	148	2,4 %	2,5 %	-0,1 %	7.383
2008	6.702		6.702	403	6,4 %	4,1 %	2,2 %	7.547
2009	7.010		7.010	308	4,6 %	0,0 %	4,6 %	7.894
2010	7.010		7.010	0	0,0 %	1,2 %	-1,2 %	7.799
2011	8.050		8.050	1.041	14,8 %	3,5 %	11,0 %	8.655
2012	8.565		8.565	514	6,4 %	2,8 %	3,5 %	8.956
2013	8.866	0,7 %	8.806	241	2,8 %	1,4 %	1,3 %	9.077
2014	8.921	0,7 %	8.860	54	0,6 %	1,1 %	-0,4 %	9.037
2015	8.959	0,7 %	8.898	38	0,4 %	-0,2 %	0,6 %	9.095
2016	9.202		9.202	304	3,4 %	0,4 %	3,0 %	9.372
2017	9.123		9.123	-79	-0,9 %	0,7 %	-1,6 %	9.223
2018	9.303		9.303	180	2,0 %	1,1 %	0,9 %	9.303

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

50. **Minna Punakallio: Verottaja ostajan kukkarolla**
Kulutusverot Suomessa ja muissa maissa. 4.10.2007
51. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2007**
Suomi palkkaverottajana. 25.10.2007
52. **Minna Punakallio: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2008**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2008. 30.1.2008
53. **Jaana Kurjenoja: Työn verotus ja perheet Euroopassa**
Perheiden verotus, lapsilisät ja päivähoito 11 Euroopan maassa. 11.2.2008
54. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2008**
Suomi työn verottajana. 15.9.2008
55. **Jaana Kurjenoja: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 10.2.2009
56. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2009**
Suomen asema työn verottajana. 16.11.2009
57. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2010**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa. 7.1.2010
58. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoimasta 2000-luvulla. 15.6.2010
59. **Minna Punakallio: Suomi ja muut maat työn verottajina**
Kansainvälinen palkkaverovertailu 2010. 9.11.2010
60. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot 2011 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 13.12.2010
61. **Minna Punakallio: Mitä tuloverotuksessa on tapahtunut?**
Palkansaajan verot ja ostovoima 1990-luvun alun laman jälkeen. 4.7.2011
62. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Mitä eläkeverotuksessa on tapahtunut?**
Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000-2011. 4.8.2011
63. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2011** 19.12.2011
64. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot 2012 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 16.2.2012
65. **Minna Punakallio: Kiristysten aika**
Kulutusverot meillä ja muualla. 4.9.2012
66. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkeverotus muutoksessa**
Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000-2013. 4.12.2012
67. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2012.** 13.12.2012
68. **Mikael Kirkko-Jaakkola, Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2013.** 12.12.2013
69. **Niina Suutarinen: Kuntien verot 2014 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 11.6.2014
70. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2014.** 13.11.2014
71. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2015 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 4.2.2015
72. **Leena Savolainen: Verottaja kuluttajan kukkarolla**
Kulutusverot meillä ja muualla. 8.4.2015
73. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 12.5.2015
74. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2015.** 26.11.2015
75. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2016 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 27.1.2016
76. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2016.** 30.11.2016
77. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2017 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. Tammikuu 2017
78. **Janne Kalluinen: Kulutusverotuksen trendit meillä ja muualla.** 1.6.2017
79. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2017.** 12.12.2017
80. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2018 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. Tammikuu 2018

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi

VERONMAKSAJAT
Puolenpitoa.